

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1932.

Första kammaren.

Nr 31.

Lördagen den 30 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 250, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten; och nr 251, angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkande nr 36—38, första lagutskottets utlåtande nr 31 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 32 och 33.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande tulltaxa.

Ang. vissa ändringar i tulltaxan.

Genom en den 16 mars 1932 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 247, hade Kungl. Maj:st föreslagit riksdagen att

dels antaga följande förslag till ändringar i och tillägg till den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan:

		Tull för 100 kg kronor
178: 1	Förtätade gaser: etylenoxid, med eller utan tillsats av kolsyra	fri
178: 2	andra . . . . . B	5: —
	<i>Anm. till nr 178: 1 och 2.</i> Därest varan inkommer i järncylinrar, som icke inom landet tillverkats eller förut införtullats, utgår särskild tull för järncylinrarna enligt vad för dem är stadgat.	
227	Fotografisk film, alla slag . . . . . E	80: —
	<i>Anm.</i> Röntgenfilm inbegripes icke under detta nummer utan hänföres till nr 1110.	
581	Hängslen, bälten, skärp, strumpeband, klädnings- och ärmhållare samt andra dylika persedlar, ej hänför- liga till gulddragarbeten; ävensom delar därtill av spånadsvara samt s. k. blixtlås (dragkedjor), alla slag:	
582	av elastiska band eller snören, innehållande silke E	400: —
583	av spånadsvara, innehållande silke, ej hänförliga till nr 581 . . . . . E	1 500: —
1043 ¹ / ₂	andra slag . . . . . E	200: —
	Röntgenrör, s. k. ventilrör för röntgenapparater här- under inbegripna	fria

Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

		Tull för 100 kg kronor
1057	För tillverkning av automobiler avsedda delar och tillbehör med undantag av underreden och karosserier . . . . . 100 kr. <i>Anm.</i> Till detta nummer hänföres även för tillverkning av automobiler avsett material av kautschuk, spånadsämne och glas.	12: —

dels och förklara, att ändringarna och tilläggen skulle träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämde.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet redogjort för innebörden av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, varefter utskottet för egen del anförde:

»På sätt av den ovan lämnade redogörelsen för propositionens innehåll framgår, har tullbeskattningen av röntgenfilm genom beslut av innevarande riksdag höjts från 80 till 150 kronor för 100 kilogram. Då tveksamhet syntts utskottet kunna råda, huruvida det kan anses stå i överensstämmelse med stadgandet i 63 § sista stycket riksdagsordningen, att samma riksdag, genom bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag om tullfrihet för röntgenfilm, fattar nytt beslut i frågan rörande tullbeskattningen därav och dessutom ett uppskov med ståndpunkttagandet till förslaget knappast kan medföra nämnvärda olägenheter, har utskottet funnit sig i denna del böra avstyrka bifall till propositionen.

Vad denna i övrigt innehåller har icke givit utskottet anledning till annan erinran, än att den föreslagna ändringen i tulltaxan beträffande s. k. blytläs (dragkedjor), alla slag, syntts utskottet böra genomföras på det sätt, att desamma upptagas under taxenummer 583 i stället för, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, i överrubriken till taxenumren 581—583.

Utskottet hemställer därför, att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 247 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas,

1) antaga följande förslag till ändringar i och tillägg till den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan:

		Tull för 100 kg kronor
178: 1	Förtätade gaser: etylenoxid, med eller utan tillsats av kolsyra	fri
178: 2	andra . . . . . B	5: —
<i>Anm. till nr 178: 1 och 2.</i> Därest varan inkommer i järncylindrar, som icke inom landet tillverkats eller förut införtullats, utgår särskild tull för järncylindrarna enligt vad för dem är stadgat. ²³		
Hängslen, bälten, skärp, strumpeband, klädnings- och ärmhållare samt andra dylika persedlar, ej hänförliga till gulddragararbeten; ävensom delar därtill av spånadsvara:		
583	andra slag, härunder inbegripna s. k. blytläs (dragkedjor), alla slag . . . . . E	200: —
1043 ^{1/2}	Röntgenrör, s. k. ventilrör för röntgenapparater härunder inbegripna	fria
1057	För tillverkning av automobiler avsedda delar och tillbehör med undantag av underreden och karosserier . . . . . 100 kr. <i>Anm.</i> Till detta nummer hänföres även för tillverkning av automobiler avsett material av kautschuk, spånadsämne och glas.	12: —

2) förklara, att ändringarna och tilläggen skola träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämmer.»

Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

Reservationer hade avgivits

1) av herr *Örne*, som ansett, att utskottet bort avstyrka bifall till den föreslagna tullförhöjningen beträffande s. k. blytlås (taxenummer 583);

2) av herrar *Bergman*, *Olsson* i Ramsta, *Nilsson* i Hörby och *Svedberg*, vilka på återopade grunder yrkat bifall till Kungl. Maj:ts proposition även såvitt anginge tulltaxenummer 227.

Herr statsrådet **Hamrin**: Herr talman! Bevillningsutskottet har tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 247 med undantag av vad som där beröres vid tulltaxenummer 227, Fotografisk film, alla slag. Beträffande den förändring, som propositionen här ifrågasätter, har bevillningsutskottet uttalat en tveksamhet, huruvida det kan anses stå i överensstämmelse med stadgandet i § 63 sista stycket riksdagsordningen, att samma riksdag, genom bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag om tullfrihet för röntgenfilm, fattar nytt beslut i frågan rörande tullbeskattningen därav. Med anledning därav har utskottet funnit sig i denna del böra avstyrka bifall till propositionen.

Jag skall, herr talman, icke gå in på ärendets konstitutionella och grundlagsenliga sida, men jag vill ifrågasätta, huruvida det kan vara rimligt och riktigt, att riksdagen i samband med denna i och för sig betydelselösa detalj, fattar ett beslut, som gör det omöjligt för riksdagen att upptaga till behandling en fråga av liknande innebörd för framtiden. Jag föreställer mig, att det icke minst under den tid, i vilken vi leva, kan visa sig ofrånkomligt, att man vid samma riksdag upptar till behandling en tullfråga, som tidigare varit föremål för riksdagens behandling. Jag erkänner villigt, herr talman, att jag saknar förutsättningar att här diskutera den konstitutionella sidan av frågan, och jag föreställer mig, att denna kommer att bliva belyst från regeringsbanken av en av mina kolleger. Jag har endast velat fästa kammarens uppmärksamhet på det betänkliga i att i detta samband fatta ett sådant beslut med den av utskottet framförda motiveringen.

Jag skulle också, herr talman, vilja påpeka, att därest man nu från bevillningsutskottets sida gör den invändning, som också anföres i motiveringen i utskottets betänkande, att det icke kan medföra några nämnvärda olägenheter, därest ett uppskov med ståndpunktstagandet till förslaget kommer att ske, synes det mig vara olämpligt att med den motivering, som här förebragts, fatta ett beslut i enlighet med bevillningsutskottets hemställan. Jag har ju icke någon rätt att här framställa ett yrkande, men därest man vill gå på det materiella, d. v. s. om man anser det vara obehövt att bifalla Kungl. Maj:ts proposition i denna del med hänsyn till dess materiella innebörd, synes det mig vara nödvändigt att få frågan återremitterad till utskottet för att få den behandlad efter de linjerna och med den utgångspunkten.

Herr statsrådet **Gyllensvärd**: Herr talman! Jag har inom finansdepartementet deltagit i överläggningarna rörande denna proposition och skall därför be att i anslutning till statsrådet Hamrins anförande också för min del få yttra några ord för att ange, varför man icke funnit det råda några konstitutionella hinder för att förelägga riksdagen denna fråga.

Som statsrådet Hamrin nämnde, har bevillningsutskottet anfört, att stadgandet i § 63 riksdagsordningen, som innehåller ett förbud mot, att ett riksdagsbeslut upprives eller ändras vid samma riksdag, möjligen skulle vara tillämpligt på den del av propositionen, som avser röntgenfilm. Det är ju alldeles klart, att detta förbud gäller riksdagens initiativrätt. Men bevillningsutskottet

Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

har nu — dock utan att uttala någon bestämd mening — ansett det kunna ifrågasättas, om icke förbudet att ånyo upptaga en fråga till behandling även gäller Kungl. Maj:ts initiativrätt. Jag ber att få framhålla, att även om man skulle komma till den uppfattningen, att § 63 riksdagsordningen också begränsar Kungl. Maj:ts rätt att avlåta propositioner, torde det ändå icke föreligga något hinder för en sådan proposition som den ifrågavarande, ty här gäller det ju i själva verket icke något upprivande eller ändrande av ett tidigare beslut av riksdagen. Förhåller det sig på det sättet, skulle visserligen frågan, hur man i nämnda avseende bör tolka § 63 riksdagsordningen, ha något mindre intresse i detta speciella fall. Jag skall emellertid ändå be att få yttra några ord också om den saken.

Jag vill då framhålla, att det bland de statsrättslärdas visst icke saknas förespråkare för den meningen, att § 63 riksdagsordningen inte innebär någon begränsning av Kungl. Maj:ts initiativrätt. Jag vill först och främst erinra om, att till den meningen har den framstående grundlagstolkare, som är ledamot av denna kammare, nämligen professor Reuterskiöld, anslutit sig. Han går i sin utförliga kommentar till grundlagarna så långt, att han anser Kungl. Maj:ts oförhindrad att ånyo hos riksdagen anhängiggöra samma ärende t. o. m. genom förnyande av förslaget utan ändring. Före professor Reuterskiöld har en annan framstående statsrättslörd, professor Rydin, förfäktat precis samma mening. Jag skall be att här få läsa upp, vad professor Rydin yttrar i sin kommentar till § 63 riksdagsordningen. Han säger: »Den i R. O. § 63 innehållna föreskrift, att frågan skall hava för riksdagen förfallit, har endast avseende på frågor, som uppkommit genom riksdagens initiativ. Om Konungen anser rikets väl kräva, att en fråga blir föremål för förnyat övervägande, så kan ej något hinder därför uppsökas i grundlagen, om ock ur politiska skäl det icke är rådligt att förnya ett förslag, såvitt ej alldeles särskilda omständigheter därtill föranleda. Bestämmelsen, att en av kamrarna behandlad fråga, som ej vunnit deras bifall, skall anses för den riksdagen förfallen, kan endast avse riksdagens skyldighet, ej Konungens rätt.»

Jag vill också påpeka, att dessa statsrättslärdas uppfattning synes ha visst stöd i ett avgörande, som på sin tid träffades av riksrätten. Visserligen är det avgörandet äldre än den nu gällande riksdagsordningen — det är nämligen av 1835 — men den riksdagsordning, som gällde på ständsriksdagarnas tid, innehöll i § 75 ett stadgande, som i denna del motsvarar den nuvarande riksdagsordningens § 63. Det hänförde sig till det fall, att två ständ stannat mot två i olika beslut, vilket ju direkt motsvarar det fallet, att de båda kamrarna stanna i olika beslut. I riksrättens dom från 1835 uttalades, att ifrågavarande bestämmelse i riksdagsordningen icke bestämt uttryckte, att Kungl. Maj:ts rätt att avgiva propositioner blivit genom detta stadgande inskränkt, och så hänvisade riksrätten vidare till det allmänna stadgandet i regeringsformen om att grundlagarna skola tolkas efter sin ordalydelse. Jag tror sålunda, att man icke behöver ansluta sig till den uppfattningen, att § 63 riksdagsordningen skulle begränsa även Konungens initiativrätt.

Om jag emellertid lämnar den frågan och går över till den andra sidan av saken, vill jag upprepa, att även om man skulle finna, att § 63 riksdagsordningen hade den strängare innebörden, skulle man här ändå vara oförhindrad att bifalla propositionen även i vad den avser röntgenfilm; detta därför att det i själva verket icke är fråga om att uppriva eller ändra något tidigare riksdagsbeslut. Med det tidigare beslut av riksdagen, som skulle ha fattats i samma fråga, har ju utskottet avsett det beslut i år, varigenom riksdagen antog förordningen angående tillägg till gällande tulltaxa. Denna förordning innebär, att i vissa fall, där enligt gällande tulltaxa tull utgår, det även skall utgå visst tillägg till densamma. Den förordningen blir emellertid icke på något sätt ändrad, även om

man bifaller propositionen i vad den avser röntgenfilm. Vartenda ord i förordningen kommer att stå kvar på precis samma sätt som förut, och det kommer fortfarande att utgå tilläggstull i de fall, då det enligt gällande taxa skall utgå tull. Vad man enligt den nu föreliggande propositionen skall ändra, är endast och allenast vissa delar av huvudförfattningen, d. v. s. gällande tulltaxa. Där införes under rubriken »Fotografisk film» en anmärkning, innehållande, att »fotografisk film» i tulltaxan icke avser röntgenfilm. Men dessa delar av tulltaxan ha icke förut varit föremål för något beslut av riksdagen detta år. Som jag sade, kommer det fortfarande att utgå tilläggstull i de fall, där enligt tulltaxan en vara är tullbeskattad. Jag kan inte finna annat än att man därigenom formellt icke gör någon som helst ändring i något tidigare riksdagsbeslut.

Naturligtvis medger jag mycket gärna, att den ändring, som man därigenom skulle vidtaga i tulltaxan, *faktiskt* åstadkommer, att tilläggstull icke kommer att utgå i fullt samma utsträckning, som skulle ha skett enligt förordningen om tilläggstull, därest tulltaxan inte ändrats. Genom den form man i år valde för införandet av dessa tilläggstullar — och den valde man fullt avsiktligt — har man emellertid, som jag tror, just vunnit möjlighet att göra den här ifrågasatta jämkningen utan att behöva komma i kollision med något tidigare beslut av riksdagen. Jag vill också liksom statsrådet Hamrin ifrågasätta, om det ändå inte är skäl att hålla på en sådan möjlighet i tider som dessa, då förhållandena ändra sig snart sagt från den ena dagen till den andra.

Jag tror också, att det finns flera exempel från tidigare riksdagar på att man icke varit så sträng med avseende på tolkningen av § 63 riksdagsordningen, som bevillningsutskottet ifrågasatt, att man nu kanske borde vara, nämligen då rätt och billighet påkallat ändring eller rättelse i förhållanden, vilkas uppkomst varit förknippad med andra omständigheter än dem som förelegat vid det förnyade förslaget. Jag skall be att få anföra ett par sådana fall.

Det första exemplet är från 1908 års riksdag. Då förelåg i början av riksdagen en motion om anslag på visst belopp till tuberkulosvården. I motionen åberopades det förslag, som just hade avgivits av den s. k. tuberkuloskommittén. Statsutskottet hemställde om avslag på motionen med den motiveringen, att denna kommittés betänkande vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan, och motionen avslogs. Senare väckte emellertid under samma riksdag Kungl. Maj:t en proposition om just sådana bidrag, som avsetts i motionen, och riksdagen beslöt också att anvisa bidrag till tuberkulossjukvårdsanstalter.

Det andra exemplet, som är från 1909 års riksdag, är enligt min mening i detta avseende kanske ändå mer upplysande än det förra. Då framlade Kungl. Maj:t i början av riksdagen en proposition om löneroglering för fögderiförvaltningen, men frågan förföll på grund av att kamrarna stannade i olika beslut, och riksdagen uppförde det ordinarie anslaget till landsstaterna med oförändrade belopp. När sedan vederbörande riksdagsskrivelse anmälde för Kungl. Maj:t, anförde chefen för civildepartementet ungefär följande. Han framhöll, att om det skulle förbliva vid det av riksdagen sålunda fattade beslutet, skulle fögderitjänstemännen icke komma att utöver sina ordinarie avlöningsförmåner åtnjuta annat än de eventuella dyrtidstillägg, som riksdagen kunde komma att bevilja. Detta kunde enligt statsrådets mening icke överensstämma med billighet och rättvisa, och han hemställde därför, att Kungl. Maj:t ville framlägga en ny proposition, i vilken riksdagen skulle anmodas att fatta beslut om en tillfällig löneförbättring. Så avlämnades proposition om denna sak, och den bifölls utan vare sig debatt eller votering.

Jag undrar, om icke särskilt det sista exemplet ändå visar, att man förut i riksdagen icke velat vara alltför sträng i fråga om tolkningen av § 63 riksdagsordningen, vare sig det berott på att man ansett, att den överhuvud icke

*Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)*

Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

begränsar Kungl. Maj:ts propositionsrätt eller på att man ansett det befogat, att Kungl. Maj:t framlagt en ny proposition, även om den i någon detalj skulle innebära en *faktisk* ändring av den verkan, som det tidigare beslutet haft, när likväl ett sådant beslut *formellt* kunnat försvaras.

Herr Bergman: I egenskap av reservant i denna fråga mot utskottets utlåtande har jag ansett mig böra yttra några ord. Efter den klarläggande framställning, som nu givits av de båda statsråden, kan jag fatta mig mycket kort.

Jag vill endast framhålla, att grundlagen enligt sin egen förklaring skall tolkas efter ordalydelsen, och om man gör det, synes mig utskottets majoritet sakna hållbar motivering, ty som i reservationen påvisats, sker genom det beslut, som skulle fattas, ifall man bifaller Kungl. Maj:ts proposition, ingen förändring i något vid denna riksdag fattat beslut. Det beslut, som förut har fattats, gäller nämligen ett särskilt tillägg till tulltaxan, medan frågan nu gäller införande av en förtydligande anmärkning i den ordinarie tulltaxan. Skall man således tolka grundlagen efter ordalagen, kan jag således som sagt icke finna någon grund för utskottsmajoritetens anmärkning.

Man behöver därför icke ens gå in på den konstitutionella frågan om den enligt somligas mening på grundlagens bud grundade praxis, som vanligen följts, nämligen att man icke motionsvis bör på nytt taga upp en fråga, som det har fattats beslut om — ett sådant fall föreligger för övrigt icke nu, då ju icke motion, utan proposition förelegat. Skall man överhuvud gå in på frågan om ändring av redan fattat beslut, så gäller det alltså nu endast, huruvida bestämmelsen i § 63 riksdagsordningen, även om den skulle gälla eventuella motionärer, även är bindande för Kungl. Maj:t. Det har här förut påvisats, att statsrättsauktoriteterna äro något oense därom, men de flesta, som jag sett uttala sig, ha dock ansett Kungl. Maj:ts initiativrätt fullkomligt obeskuren. I den grundlagsedition, som man vanligen brukade ha till hands före tillkomsten av den nu allmännast tillgängliga Malmgrenska, nämligen Hagmans Sveriges grundlagar med kortfattade förklaringar, framhöll utgivaren som sin åsikt, att något förändrade yrkanden kunna göras i samma ämne, som redan varit föremål för riksdagens beslut. Jag förmodar, att den anmärkningen är grundad på iakttagelse av riksdagens handlingsätt vid vissa tillfällen, på vilket också exempel nyss anförts.

Jag kommer alltså även med hänsyn härtill, liksom av det först anförda skälet, till det resultatet, att det vore klokt, om kammaren här icke följde utskottsmajoriteten utan återremitterade punkten angående rubrik 227, »Fotografisk film», till utskottet.

Jag tillåter mig alltså, herr talman, att yrka återremiss av denna punkt.

Herr Trygger: Herr talman! Egentligen bör man vara utskottet tacksam för, att utskottet yttrat sig i denna fråga på sätt som skett. Det är nämligen av stor vikt, att icke någon tvekan råder på denna punkt.

För min del har jag den uppfattningen, att den åberopade bestämmelsen i § 63 riksdagsordningen, att om kamrarna icke bli »om ett beslut ense, skall frågan, utom i de fall 65 § upptager, anses hava för den riksdagen förfallit», icke på något sätt ger uttryck för någon regel, hur man skall förfara i ett fall sådant som detta, utan det måste avgöras efter allmänna grundsatser. Grundlagarna skola tolkas efter sin ordalydelse, och om vi se, huru detta tredje moment i § 63 är avfattat framgår tydligt, att det icke kan ha varit grundlagsstiftarnas avsikt att ge ett uttalande med avseende på den stora principfrågan, huruvida ett ärende, som behandlats förut av riksdagen, i en eller annan form skall få upptagas på nytt av samma riksdag. Det heter: »Vad kamrarna

samstämmande besluta, det vare riksdagens beslut.» Men i avseende på detta fall, då kamrarna samstämmande under en riksdag beslutat någonting, finnes icke i denna punkt någonting sagt beträffande frågan, huruvida man kan taga upp saken på nytt. Det är först, när man kommer till det fallet, att kamrarna icke kunna ena sig om ett beslut, som grundlagen säger, att frågan för den riksdagen har förfallit. Detta ger stöd, enligt min uppfattning, för den tolkningen av punkten, att här är endast meningen att förklara, hur det går, när kamrarna icke kunna komma till samma beslut och icke heller gemensam votering är föreskriven. Resultatet blir, att den väckta fråga, som varit under behandling, har förfallit för den riksdagen. Men om den kan tagas upp på nytt eller icke, därom finns intet stadgat.

Att ingå på frågan, huruvida det är Kungl. Maj:t, som har rätt att taga upp saken på nytt, eller om den kan väckas i riksdagen, är icke behövt för det fall, som här föreligger. Vad riksdagens ledamöter beträffar har man ju redan genom motionstidens begränsning ett visst skydd för, att icke en fråga tages upp på nytt, vilken förut varit behandlad. Men vad Kungl. Maj:t beträffar, vore det väl alldeles orimligt att tänka sig, att Kungl. Maj:t skulle vara förhindrad att lägga fram för riksdagen ett förslag, även om det skulle gå stick i stäv mot ett beslut, som riksdagen tidigare har fattat, eller att Kungl. Maj:t i det fall, att riksdagen förkastat ett förslag i en viss riktning, icke skulle kunna, därest omständigheterna krävde det, på nytt underställa det riksdagens prövning. Skulle man då verkligen behöva avsluta riksdagen och kalla in en urtima riksdag för att få fram ett beslut, som är absolut nödvändigt? Det kan väl inte vara tal om någonting sådant. Jag tänker mig t. ex. det fallet, att riksdagen beslutat en tull i början av sin session, som man anser vara lämplig på grund av de omständigheter, som då föreligga, och att det sedermera under riksdagens lopp visar sig, att vi äro utsatta för en våldsam dumping från andra staters sida. Skulle då icke Kungl. Maj:t kunna underställa riksdagen frågan om att höja den tull, som man tidigare fastställt? Det vore väl ändå alldeles orimligt. Hade grundlagen givit en sådan bestämmelse, vore vi naturligtvis bundna. Men grundlagen har icke givit någon sådan bestämmelse, icke heller i § 63, och då äro vi fria.

På grund härav, herr talman, ber jag för min del att få instämma i yrkandet om återremiss till utskottet.

Häri instämde herr *Reuterskiöld*.

Herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad: Herr talman! Det är naturligtvis icke någon lätt sak att taga upp en debatt i detta spörsmål, men i min egenkap av ordförande för bevillningsutskottet vill jag här försvara utskottets ställning.

Jag vill först särskilt erinra om vad den siste ärade talaren här anförde, nämligen att det väl inte kan vara rimligt, att man skall förhindra Kungl. Maj:t att lägga fram ett förslag, om därtill finnes anledning. Emellertid är det ju här så, vad själva sakfrågan beträffar, att vi hade en tullsats på denna film på 80 kronor, men i enlighet med det förslag, som lades fram vid denna riksdags början, blev det ju beslutat en tilläggstull på 70 kronor, så att tullsatsen nu sammanlagt utgör 150 kronor. Utskottet har ju icke på något sätt velat lägga hinder i vägen för Kungl. Maj:t att lägga fram några förslag. Kungl. Maj:t har lagt fram bägge dessa förslag. Först har sålunda Kungl. Maj:t lagt fram förslag om en tullförhöjning, och sedan har Kungl. Maj:t funnit anledning lägga fram ett förslag, som faktiskt skulle innebära den ändringen, att tullsatsen skulle helt borttagas.

För vår del ha vi i utskottet icke velat så frigöra tilläggstullarna från de

Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

ordinarie tullarna, att man skulle anse dem som fullt fristående frågor. Ty meningen har ju icke varit, att man skulle minska de ordinarie tullsätserna. Meningen med tilläggstullarna har varit, att de skulle bestå en viss tid framåt, men ingen har väl kunnat tänka sig, att de skulle ändras redan vid denna riksdag. Det har heller icke inträffat några sådana händelser, som herr Trygger åberopade och som möjligen skulle kunna ge anledning att framlägga förnyade förslag.

Anledningen till, att Kungl. Maj:t framlade den första propositionen, var ju, att man skulle stärka budgeten, och det har icke kommit till stånd någon sådan ändring i våra förhållanden, att det kan finnas anledning att förklara, att vi nu icke behöva förstärka budgeten. Så förhåller det sig ingalunda. Det framgår av den ursprungliga propositionen, däri det säges, att finansministern funnit sig »böra förorda, att ett belopp av 20 miljoner kronor skulle anskaffas genom höjning av vissa tullar och införande i samband därmed av vissa acciser på inhemska varor». Det heter vidare i propositionen: »Då avsikten vore, att tullförhöjningarna skulle erhålla provisorisk karaktär, torde de få formen av tilläggstullar och upptagas i en särskild författning, fristående från gällande tulltaxa.» Så provisoriskt kan väl ändå inte det hela gärna vara, om man nu skall vidtaga ändringar i den ordinarie tulltaxan för att eliminera verkan av det beslut, som riksdagen då fattade.

Departementschefen säger slutligen i den ursprungliga propositionen: »Såsom av det anförda framgår, har föreliggande förslag till ändringar i gällande tullagstiftning till ändamål att för nästkommande budgetår och, i den mån tullförhöjningarna dessförinnan träda i kraft, under detta budgetår tillföra statsverket ökade inkomster.» Och vidare: »Enligt direktiven har förslaget erhållit formen av en särskild tilläggsförfattning, fristående från tulltaxan, varigenom tullförhöjningarnas provisoriska natur tydligare framträder.»

Jag menar, att det icke inträffat någonting, som ändrar det resonemang Kungl. Maj:t framfört i sin ursprungliga proposition. Anledningen, att det senare förslaget kommit fram, är, att det från sjukhushåll anförts betänkligheter mot att denna vara i så hög grad fördyrats. Detta ha vi emellertid icke funnit vara ett tillräckligt skäl för att gå till en ändring. Hela det belopp, det här rör sig om, är cirka 60,000 kronor för landets samtliga landsting och städer, som icke tillhöra landsting. Om man delar upp detta belopp på samtliga nämnda ekonomiska enheter, torde det icke ha någon större betydelse.

Vad sedan beträffar den rent formella sidan förhåller det sig ju så, när det gäller § 63, att det finns olika vägledning rörande tolkningen av detta lagrum. Sådana ha lämnats av Rydin 1879, Hagman 1902, Malmgren 1921 och Reuterskiöld 1925.

Enligt Rydin och Reuterskiöld innebär bestämmelsen icke någon inskränkning i Kungl. Maj:ts rätt att genom proposition förelägga en fråga riksdagen. Rydin stöder detta därpå, att Kungl. Maj:ts rätt att till riksdagen avgiva propositioner ej är på något sätt begränsad och att riksdagen är skyldig att därå lämna svar. Med hänsyn härtill finnes intet hinder för Kungl. Maj:t att, oberoende av vad riksdagen en gång beslutat, framställa nytt förslag, om han anser omständigheterna sådant kräva. Om Kungl. Maj:t anser rikets väl kräva, att en fråga blir föremål för förnyat övervägande, så kan ej något hinder därför återfinnas i grundlagen. Liksom Kungl. Maj:t är berättigad att inkomma med förslag till ändring, som påkallas av förändrade förhållanden, så böra även de utskott, som handlägga och äga initiativ i de frågor, som tillhöra riksdagens ensambeslutanderätt, tillerkännas samma rättighet.

Reuterskiöld stöder sin uppfattning därpå, att Kungl. Maj:ts propositionsrätt icke är ovillkorligt beroende av viss tid för väckandet och att det förty

vore meningslöst att anse även Kungl. Maj:t förhindrad att ånyo anhängiggöra samma ärende.

Framhållas bör emellertid, att i föreliggande fall Kungl. Maj:t genom en senare proposition föreslagit en ändring i ett beslut, som tillkommit på grund av ett Kungl. Maj:ts tidigare förslag. Genom riksdagens tidigare beslut har sålunda Kungl. Maj:t icke kommit att berövas möjlighet att taga initiativ i frågan, då Kungl. Maj:t uppenbarligen i den tidigare propositionen kunnat föreslå den tullbeskattning av röntgenfilm, som nu är ifrågasatt. I förevarande fall kan stöd för beslutets upprivande varken sökas i sakens natur eller i grundlagens uttryckliga bestämmelser.

En från Rydin och Reuterskiöld avvikande mening till detta spörsmål inta Malmgren och Hagman. Den sistnämnde framhåller, att grundlagen icke ger något stöd för åsikten, att någon skillnad mellan yrkande i avseende på deras upphov är avgörande för bedömandet av om en avgjord fråga får ånyo upp- tagas. Malmgren anför, att förbudet att ånyo upptaga en fråga till behandling gäller likaväl Kungl. Maj:t som enskild riksdagsman eller utskott.

Till en liknande uppfattning synes herr Hjalmar Hammarskjöld ansluta sig. I förra årets riksdagsdebatt rörande Oslokonventionen yttrade han: »Det är icke så synnerligen många saker, som stå fast i konstitutionella praxis, men det står ändå fast, att en och samma fråga ej kan behandlas två gånger under samma riksdag. Har således riksdagen fattat ett beslut om en sådan tullförhöjning, är det rena spegelfakteriet, om Sverige säger: Vi taga det under övervägande, vi skola tänka mycket noga och med stor pietet och omsorg på de invändningar, som komma från främmande håll. Resultatet kan ju icke bli något alls av detta övervägande.»

Vid behandlingen vid innevarande års riksdag av frågan rörande rusdrycksbeskattningen liksom jämväl av kaffetullen har bevillningsutskottet utgått från, att den av Malmgren hävdade tolkningen är riktig. Vid övervägande av Kungl. Maj:ts förslag om förhöjd omsättningsskatt å spritdrycker, enligt vilket omsättnings- och utskänkningsskatt med förhöjt belopp skulle utgå till den 1 juli 1933, uttalade utskottet i sitt betänkande nr 1 sålunda, att utskottet, med hänsyn till de ändrade förhållanden, som kunna uppkomma rörande behovet av skattemedel för nästkommande budgetår, icke ansett sig för närvarande böra fatta beslut i frågan om sådan skatt under nästa budgetår. En dylik försiktighet hade ju varit alldeles obehövlig, därest genom ett nytt förslag från Kungl. Maj:t eller utskottet det fattade beslutet ansetts kunna upprivas.

Reservanterna ha vidare stött sin uppfattning på, att den tidigare ändringen av tullbeskattningen för röntgenfilm skedde genom en särskild tilläggstull, men att förevarande proposition avser en ändring i den ordinarie tulltaxan. Detta argument äger dock icke bärighet. Vid beslutandet om tilläggstull på icke framkallad fotografisk film, vartill ostridigt är att hänföra röntgenfilm, uttalade sig riksdagen i frågan om den sammanlagda tullen på röntgenfilm.

Även denna principfråga har för övrigt tidigare varit föremål för överläggning inom bevillningsutskottet. I proposition vid årets riksdag angående tilläggstullar föreslogs nämligen införande av sådan tull på äpplen, päron och andra frukter, ej särskilt nämnda. Härigenom höjdes tullen på dylik frukt från 10 öre till 20 öre per kilogram. I anledning av propositionen, men efter det denna slutligt behandlats i riksdagen, hemställdes i en motion, att tullen på pomeranser skulle nedsättas till 10 öre pr kilogram, eller det tidigare gällande tullbeloppet. Bevillningsutskottet ansåg sig ej böra biträda detta yrkande, utan föreslog en annan ändring i tulltaxan, som tillgodosåg motionens syfte, men ej innebar ändring i riksdagens förut fattade beslut i frågan om tullbeskattning av pomeranser.

Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)

Jag har velat lämna denna redogörelse för den uppfattning, som gjort sig gällande inom utskottet. Vi ha haft den uppfattningen, att vi stå på en ganska riktig grund, och jag vidhåller tills vidare denna uppfattning. Med anledning därav tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herr *Björnsson*.

Herr Örne: Herr talman, mina herrar! Jag ber för min del att få instämna i vad utskottets ärade ordförande här yttrat. Och jag vill tillägga den synpunkten, att det förefaller mig vara högst önskvärt, att Kungl. Maj:ts genomtänker sina tullförslag, innan de framläggas för riksdagen, så att man icke till och med under samma riksdag behöver framkomma med ändringar i vad som på Kungl. Maj:ts förslag blivit antaget.

Jag har emellertid, herr talman, begärt ordet för en speciell sak, nämligen i anledning av den föreslagna tullen på dragkedjor eller blyxtlås — det gäller rubriken 583 i utskottets förslag till tulltaxa. Det förhåller sig med denna artikel på det sättet, att kvaliteten är av alldeles överväldigande betydelse. Kan det svenska företaget, som nu börjar tillverka blyxtlås, framställa sådana av en hög kvalitet, får företaget också sälja dem. Blir kvaliteten inte den allra högsta, även om de på grund av denna tull skulle kunna hållas i ett högre pris än eljest, går det inte att sälja dem. Tullen blir då endast en finanstull.

Jag finner för min del så mycket mindre anledning att på denna punkt ändra tulltaxan, som företaget åtnjuter ett oerhört stort tullskydd i den tull, som redan nu finns, och i de utländska växelkursernas höga nivå för närvarande gent emot den svenska kronan.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan med undantag för rubriken 583, där jag yrkar avslag på utskottets hemställan.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Jag vill med anledning av herr Örnes yttrande endast anföra, att den artikel det här gäller är tämligen ny inom vår industriella verksamhet, så ny, att det har rått någon tveksamhet om, var den skall placeras i tulltaxan. Framställningen har underställts vederbörlig granskning, och det förslag, som nu innefattas i Kungl. Maj:ts proposition och utskottets betänkande, har tillstyrkts av såväl kommerskollegium som av generaltullstyrelsen. Även 1928 års tullkommitté har hörts i frågan och icke haft något att erinra mot förslaget utan tillstyrkt detsamma.

Jag tror sålunda, att kammaren har all anledning att med förtroende taga det förslag, som är utformat i utskottets betänkande, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till detsamma.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt beträffande utskottets i det nu förevarande betänkandet gjorda hemställan i avseende å Kungl. Maj:ts förslag rörande tulltaxenummer 227, vidare särskilt angående utskottets hemställan i vad den avsåge tulltaxenummer 583 och slutligen särskilt rörande utskottets hemställan i övrigt.

Beträffande utskottets hemställan i avseende å Kungl. Maj:ts förslag rörande tulltaxenummer 227, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att berörda hemställan skulle bifallas, dels ock att betänkandet skulle i denna del visas åter till utskottet.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på återremiss vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

*Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan.
(Forts.)*

Den, som vill, att bevillningsutskottets betänkande nr 33 såvitt angår Kungl. Maj:ts förslag rörande tulltaxenummer 227 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan i avseende å Kungl. Maj:ts berörda förslag.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Björnsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 32.

Därefter gjordes i enlighet med de yrkanden, som förekommit rörande utskottets hemställan såvitt anginge tulltaxerubriken nr 583, propositioner, först på bifall till utskottets hemställan i berörda del samt vidare på avslag därå; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övertvägande ja besvarad.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i övrigt hemställt.

Föredrogs ånyo första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 16, i anledning av väckt motion, I: 284, om viss komplettering av föreskrifterna angående märkning av utländska köttvaror m. m.

*Ang.
kontrollen
å utländska
köttvaror.*

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 284, hade herr *Henriksson* m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan komplettering av föreskrifterna angående märkning av utländska köttvaror m. m., att i affärer, där dylika varor saluhölles, skulle finnas tydligt anslag om att utländska köttvaror försåldes.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Granström, Valfrid Eriksson, Bengtsson* och *Anton Pettersson* ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, slutande med en hemställan, att första kammaren måtte besluta om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville taga under övertvägande, huruvida omständigheterna numera medgäve utfärdandet av bestämmelser i det syfte, som i förevarande motion avsåges.

Ang.
kontrollen
å utländska
köttvaror.
(Forts.)

Herr Granström: Herr talman! Vid detta utskottsutlåtande är fogad en reservation, i vilken fyra av utskottets ledamöter hemställa, att första kammaren måtte ansluta sig till vad andra kammaren redan har beslutat, nämligen en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville taga under övertvägande, huruvida omständigheterna numera medgiva utfärdandet av bestämmelser i det syfte, som i förevarande motion avses. Med hänsyn till motiveringen för detta yrkande ber jag att få hänvisa till reservationen.

Jag vill i övrigt framhålla, att reservanterna ha utgått ifrån, att den uppfattning, som låg till grund för riksdagens beslut 1928 i denna del, knappast på något sätt kan ha rubbats på grund av det verkliga sakförhållandet, utan att de omständigheter, som då föranledde riksdagen att bifalla framställningen, fortfarande förefinnas och i viss grad kunna sägas numera göra sig än starkare gällande.

Jag ber att få säga, att det råder nog en betydlig tvekan med avseende på de praktiska verkningarna av den framställning, som motionärerna här ha gjort. Jag är för min personliga del tveksam, huruvida åtgärden skulle få den verkan, som motionärerna ha åsyftat. Men å andra sidan förefinnes hos dem, som nu motionerat, en mycket stark önskan att få nu föreslagna åtgärd genomförd, och för den händelse detta icke skulle i något annat avseende lända till skada, kan jag för min del inte förstå, varför de inte skulle kunna få denna sin önskan tillfredsställd.

När det beslut jag nyss syftade på fattades år 1928, utvecklade sig saken så, att Kungl. Maj:t i den första av de punkter, som beslutet innehöll, gick med på riksdagens framställning, men i fråga om denna sista punkt vidtogs ingen åtgärd. Orsaken härtill torde ha varit handelspolitiska synpunkter. Huruvida dylika handelspolitiska synpunkter ännu i dag föreligga i sådan grad, att de skulle förhindra ett bifall till den här gjorda framställningen, därom har utskottet icke kunnat få någon verkligt bärande upplysning, och det torde icke heller vara någon annan än regeringen, som i detta fall kan fullständigt bedöma, hur saken ligger till.

Med hänsyn härtill ha utskottsreservanterna ansett, att utskottsutlåtandet borde fått en sådan formulering, att det helt och hållet lägges i Kungl. Maj:ts hand att pröva denna sak och att, därest det nu skulle föreligga sådana omständigheter, att hinder icke längre förefinnes, Kungl. Maj:t då ville medge utfärdandet av bestämmelser i det syfte, som i förevarande motion avses.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Larsén: Herr talman, mina herrar! Motionärerna anföra såsom motiv för sitt yrkande, att allmänheten bör ha rättighet att få veta vad den köper. Denna rätt är redan nu fullt ut tillgodosedd. Alla importerade köttvaror importmärkas. Kött av importerade slaktdjur importmärkes. Alla charkuterivaror, som till någon del innehålla utländskt kött, äro stämplade såsom utländsk vara. Därmed är allmänhetens intresse fullt ut tillgodosett. Motionärerna yrka emellertid, att själva butikerna skulle så att säga importmärkas, så att det i en butik, där det försäljes även den ringaste mängd utländskt kött, men för övrigt uteslutande svenskt, skulle uppsättas ett anslag, som med stora bokstäver förkunnade: »Här försäljes utländsk vara.»

Detta anslag kommer otvivelaktigt att bli vilseledande för den stora allmänheten, som inte kan tro annat, än att åtminstone huvudparten av det kött, som försäljes, är utländskt. Den köpande allmänheten blir således helt enkelt förvillad. Det egentliga syftet med föreliggande förslag är icke heller det som angavs. Man hoppas, att om sådana anslag uppsattes i butikerna, så skulle den köpande allmänheten vända sig bort från dessa butiker. Hand-

larna skulle förlora sina kunder, sig själva till straff och andra till varnagel. Effekten av den ifrågasatta åtgärden är beroende av allmänhetens inställning till den utländska varan. I allmänhet förhåller det sig ju så, att en kund köper en vara, om den är bra och betingar ett lämpligt pris, oavsett vilket ursprung varan än har. På det sättet handla i allmänhet våra lantbrukare, då de köpa industrivaror, och man kan inte vänta, att allmänheten i övrigt skall handla annorlunda, när den köper lantbruksprodukter.

Enligt min mening kommer saken att utveckla sig på följande sätt. En kund ser anslaget i butiken och frågar: »Har ni nu övergått att sälja utländska varor här?» Affärsinnehavaren svarar: »Allt kött och fläsk, som säljes i denna butik, är svenskt. Alla charkuterivaror äro av svensk tillverkning och bestå av svenska råvaror utom en korvsort, som jag inte själv tillverkar. Den lär innehålla något litet utländskt kött.» — »Men», säger kunden, »kommer då inte det kvalitativt överlägsna svenska köttet, som ju säljes under utländsk skylt, att utgöra en kraftig reklam för den utländska varan?» — »Jo, tyvärr», genmäler butiksinnehavaren, »för några dagar sedan var här inne en husmor, som köpte av min utmärkta svenska vara. Hon hade tydligen sett anslaget, ty dagen efter omtalade hon för sina grannfruar, att hon köpt utländskt kött, och det var minst lika bra, om inte bättre än det svenska. Hon skulle köpa mer av den varan, och hon uppmanade sina vänner att göra ett försök. Men det värsta är», säger butiksinnehavaren, »att en del av butiksinnehavarna komma att övergå från att sälja svensk vara till att sälja utländsk. Det påtvingade anslaget på väggen utgör därtill en särskild maning, och andra charkuterister bli av konkurrensskäl nödsakade att handla på samma sätt.»

Så, mina herrar, kan det gå, och jag tror också, att det kommer att gå på det sättet, om motionen bifalles. Vore det inte bra mycket bättre, som utskottet påpekar i sitt betänkande, att den svenska varan försåges med ett svenskt kvalitetsmärke? Sedan utskottsbetänkandet avfattades, har denna uppfattning blivit styrkt genom ett yttrande av lantbruksstyrelsen över jordbruksutredningens förslag rörande ursprungsbeteckning för vissa slag av importerade lantmanna- och trädgårdsprodukter samt fisk, däri det bl. a. heter, att en nödvändig förutsättning för, att ursprungsmärkning skall verka på ett ur den svenska produktionens synpunkt fördelaktigt sätt, är, att allmänheten föredrager den inhemska produkten framför den importerade. Är så icke fallet, kan importmärkningen lätt få en icke avsedd verkan och snarare tjäna som reklam för den importerade varan. Ur denna synpunkt kan ifrågasättas, om icke en standardisering jämte kvalitetsmärkning av landets egna produkter i många fall skulle kunna få en ännu större betydelse än en ursprungsmärkning. Erfarenheten från vissa främmande länder talar för riktigheten av denna uppfattning.

Reservanterna synas också ha på känn, att det inte är så säkert, att den föreslagna anordningen kommer att bli till gagn, ty de säga på sid. 4 i utskottsbetänkandet: »I vilken grad den nu av motionärerna på nytt föreslagna åtgärden har praktisk betydelse i avsedd riktning, låter sig icke på förhand med någon säkerhet avgöra. Men då de som önska den föreslagna åtgärden anse, att densamma skulle ha en viss psykologisk verkan såsom innebärande en uppmuntran för jordbruksnäringens utövare, skulle den dock från denna synpunkt kunna bifallas, för så vitt icke ett bifall skulle medföra större skada än som motsvarade nyttan med avseende på landets handelsförbindelser i övrigt.» Det enda skäl, som reservanterna anföra till förmån för den föreslagna anordningen, är den psykologiska inverkan, som dessa skyltar i butikerna skulle ha såsom en uppmuntran för landets lantbrukare. De anse också, att det är möjligt, att åtgärden kan medföra skada. Det är i själva verket

*Ang.
kontrollen
å utländska
köttvaror.
(Forts.)*

Ang.
kontrollen
å utländska
köttvaror.
(Forts.)

en mycket stark motivering icke för bifall utan för avslag, som reservanterna, vilka dock tillstyrka en skrivelse, hava anført.

Jag har vid de tillfällen, då denna fråga varit uppe i riksdagen, förundrat mig över den bristande insikt i reklampsykologi, som är kännetecknande för denna ständigt upprepade motion. Det torde väl för var och en vara klart, att en skylt som den föreslagna i butikerna måste av allmänheten uppfattas såsom en reklamskylt för den utländska varan, och den kommer att verka så. Aldrig kan en skylt utgöra en reklam för en vara, som inte omnämnes och för vilken det heller inte i övrigt bedrivs någon offentlig propaganda. Skola ovillkorligen skyltar uppsättas i butikerna, så bör saken ordnas på helt annat sätt. Då borde anslag föreskrivas i alla butiker, och dessa anslag skulle utgöra en deklaration rörande de varor, som i butiken försäljas. Det skulle således heta, antingen: »Här försäljas uteslutande svenska köttvaror», eller: »Här försäljas såväl svenska som utländska köttvaror», eller: »Här försäljas icke svenska köttvaror.» Orden »svenska» och »icke svenska» borde understrykas. Sålunda skyltar kunde komma att utgöra en reklam för den svenska varan, och de skulle uppdelas butikerna i tre kategorier, allt efter deras ställning till den svenska varan.

Hade ett sådant förslag kommit fram, så skulle jag ingalunda motsatt mig dess genomförande. Men utskottet har inte förslagsrätt. Motionärernas förslag kommer enligt min mening att verka i rakt motsatt riktning mot den åsyftade. Det är därför enligt min mening klokast, att motionen avslås och att motionärerna erhålla tillfälle att komma tillbaka med ett nytt och bättre genomtänkt förslag, antingen i form av en ny motion eller också såsom en framställning direkt till regeringen. Jordbruksministern har visat, att han äger det största intresse för importmärkning och vad därmed sammanhänger, men detta förslag, som redan en gång är framburet av riksdagen, har han inte ansett vara lämpligt. Är det under sådana förhållanden verkligen klokt och riktigt att riksdagen åter kommer fram med samma förslag? Det verkar ju närmast, som om riksdagen ville poeka på genomförandet av ett förslag, som redan är underkänt av regeringen.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Heland: Herr talman! Den svåra och långvariga jordbrukskris, som för närvarande råder över hela världen och som måste tillskrivas bl. a. viss överproduktion av lantmannaprodukter, i det att produktionen har svårt att finna avsättning inom främmande länder, har föranlett de särskilda länderna att med alla tjänliga medel söka bevara den inhemska marknaden för det egna landets produktion. Bland andra medel har därvid jämväl i viss utsträckning anlitats ursprungsmärkning i syfte att hindra importerad vara att utan uppgift om ursprunget utbjudas i konkurrens med respektive lands produkter.

Man borde väl då kunna tycka det vara skäligen, att även vi i vårt land med liknande medel försökte bevara hemmamarknaden för landets egen produktion, detta så mycket mer som även livsmedelskonsumenternas ivrigaste representanter borde i det nu aktuella fallet kunna se faran av att ej vidtaga möjliga åtgärder för att stoppa de senaste årens prisfall på slaktdjursmarknaden.

Under åren 1925—1929 var priset å II klass slaktkor 55 öre per kg levande vikt, 1931 40 öre, men i januari 1932 endast 33 öre per kg. Priset å slakterisvin var 1925—1929 110 öre per kg levande vikt; det sjönk under 1931 till i medeltal 59 öre och var i januari 1932 nere i 47 öre per kg, d. v. s. föga mer än 40 procent av 1924—1929 års medelpris och 26 öre under medelpriset för femårsperioden före världskriget.

Hela det svenska jordbrukets saluöverskott av kött och fläsk är för närvarande omkring 200 milj. kg per år, och man kan uppskatta den genom det näm-

da prisfallet å slaktdjursmarknaden uppkomna minskningen i jordbrukets bruttoinkomster av slaktdjur till omkring 140 milj. kronor per år.

Det har visat sig, att det även på hemmamarknaden är synnerligen svårt att få avsättning på grund av den utländska konkurrensen. Jag har här ett brev, daterat i februari, från landshövding Roséns län, där det bl. a. heter: »Jag har av ett stort antal jordbrukare här i Burträsk uppmanats att tillskriva dig i anledning av den stora importen av kött och fläsk, som för närvarande sker från Finland. Norrbottens län översvämmas av finnkött, och nu har det kommit alldeles inpå knutarna av oss också. — Den 30 januari var landshövding Rosén här för att göra sin eriksgata, som det heter. Han hade 'stämt möte med allmogen', för att den inför sin allranådigaste Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle få ge uttryck åt sina bekymmer. Jag fann mig då föranlåten att peka på jordbrukarnas bekymmersamma läge och talade om denna köttimport, som var ruinerande för oss, och att det icke gick för oss att sälja slaktdjur, emedan finnarna med sina låga priser konkurrerade bort oss fullständigt. Landshövdingen trodde, att det var gemen lögn, att import ägde rum. Vid den supé, som senare ägde rum, kunde jag bevisa, att importerat finnkött salufördes i Burträsk.»

Nu kanske man vill svara — och det har ju även utskottet delvis gjort — att även om man beträffande slaktdjursmarknaden genom märkningsåtgärder förbehåller den svenska marknaden åt den svenska produktionen, så vinna de svenska jordbrukarna ingenting, så länge export förekommer, ty då bestämmer världsmarknadspriset även det inhemska prisläget. Detta resonemang står sig icke, ty dels vinner man fraktkostnader, dels kunna de svenska jordbrukarna genom organisation bättre utnyttja hemmamarknaden, dels är varje lättnad i avsättningsmöjligheterna av stor betydelse, i all synnerhet som vi i Sverige ej ha stort exportöverskott på slaktdjur.

Utskottet påpekar, att det redan finns märkningsbestämmelser, som visa köparna, vilket som är svensk vara. Ja, herr talman, det har visat sig, att gällande märkningsbestämmelser i vissa fall göra nytta, men i andra fall ej äro effektiva.

Jag vill i anslutning till detta uppläsa att par punkter ur lantbruksstyrelsens skrivelse till Konungen den 12 dennes angående ursprungs-beteckning för vissa slag av importerade lantmänna- och trädgårdsprodukter samt fisk. Det säges där: »Skall importmärkning emellertid medföra avsett gagn, måste åtgärden vara effektiv, det vill säga så utförd, att vid varans utminuterung sådana anordningar träffas, att den köpande allmänheten icke behöver sväva i okunnighet om det utländska ursprunget. Av förestående redogörelser framgår, att, under det att märkningen av inom landet slaktade importdjur, som vid slaktningen märkts enligt bestämmelserna i förenämnda kungörelse den 13 september 1928, fyllt sitt ändamål, så icke varit fallet med den märkning, som sker ifråga om till riket infört kött. Den av lantbruksstyrelsen redan anförda importstatistiken giver vid handen, att denna importmärkning saknar större betydelse, så snart fråga är om kött, som försäljes till direkt konsumtion. Den minskning i importen, som statistiken visar i fråga om kött av nötkreatur och fläsk, synes helt vara att tillskriva den märkning, som år 1928 stadgades ifråga om inom landet av utländskt råmaterial tillverkade charkuterivaror. — Från flera håll har lantbruksstyrelsen erfarit, att den köttköpande allmänheten icke observerar den importstämpling, som skett vid införseln av varan.»

Otvivelaktigt borde därför den åtgärd, som föreslås i nu behandlade motion, kunna på ett lämpligt sätt komplettera gällande märkningsbestämmelser, och den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen torde även för den för denna fråga mycket ointresserade ej vara för svår att acceptera.

Nu påpekas från flera håll, att ett genomförande av motionens syfte skulle

Ang.
kontrollen
å utländska
köttvaror.
(Forts.)

Ang.
kontrollen
i utländska
köttvaror.
(Forts.)

ställa våra handelsförbindelser i fara. Men dessa omständigheter borde väl riksdagen kunna överlåta åt Kungl. Maj:t att pröva.

Jag vill dock för min del här i kammaren beklaga, att man i vårt land fortfarande trots den alltjämt mycket negativa handelsbalansen bibehåller en åtminstone synbarligen indolent ställning beträffande våra handelsförbindelser. Som jordbrukare ställer jag mig också undrande över, huru länge svenskt jordbruk skall förbliva en tillbakasatt näring för gynnande av industriens med varje dag försvarade exportmöjligheter.

Jämför jordbrukets skydd och stöd i Sverige med skyddet och stödet åt denna näring i övriga Östersjöländer, som beröras av nu debatterade fråga! Estland, Lettland och Finland ha förutom betydligt högre tullar även exportpremier, vilka icke minst gå ut över svenskt jordbruk. Och i Finland, för vilket land man har en så rörande omsorg och vilket lands representanter sägas skola opponera sig mot försök att i Sverige påvisa, vilket som är finsk vara, använder man sig ogenerat av nästan vilka metoder som helst utan att de beskedliga svenskarna få opponera sig.

Enligt de finska bestämmelserna skall prima kött märkas med violett färg och sekunda med röd färg. Vidare skall allt importkött märkas med röd färg, av vilket sålunda följer, att det utländska köttet blir jämställt med sekunda kött. »Av hygieniska skäl» anser man vidare, att 6 timmars transport med fartyg utgör maximum, varför således export till Finland omöjliggöres med båt från södra Sverige.

Det må ursäktas, att jordbrukarrepresentanter anse, att även vi i Sverige ha skyldighet att slå vakt om landets jordbruksproduktion.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *von Heland* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad första kammarens andra tillfälliga utskott hemställt i sitt utlåtande nr 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herrar *Möller* och *Larsén* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 40;

Nej — 45.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle kammarens beslut i förevarande ärendet genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Ang.
kontrollen
å utländska
köttvaror.
(Forts.)

Föredrogs ånyo första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 17, i anledning av väckt motion, II: 394, angående åtgärder, åsyftande att Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen samt Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet må i sina tillverkningar i största möjliga utsträckning gynna inhemsk produktion.

Om användning av svenska råvaror vid tillverkningen av vin, sprit och tobak.

Med föranledande av en inom andra kammaren av herr *Weibull* väckt motion, nr 394, hade nämnda kammare på hemställan av sitt femte tillfälliga utskott för sin del beslutit, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t hemställa om framhållandet på lämpligt sätt för A.-B. Vin- och Spritcentralen samt A.-B. Svenska Tobaksmonopolet av angelägenheten att svenska råvaror i största möjliga ökad utsträckning komme till användning.

Detta beslut hade delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott, vilket i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Herr **Bergman**: Herr talman! Då jag hyser betänkligheter mot ett bifall till utskottets hemställan i denna fråga, beror det icke alls på, att jag hyser någon förkärlek för utländska varor, allra minst av det slag här är fråga om — det tror jag mig ha visat ganska tydligt genom de framställningar jag gjort till riksdagen om mycket stark beskattning av alkoholdrycker av alla slag. Det är en annan betänklighet jag hyser med avseende å vad som föreslås här i syfte att uppmuntra svensk tillverkning. Jag har nämligen den uppfattningen, i överensstämmelse med hela den svenska nykterhetsrörelsen, att tillverkning av rusdrycker är skadlig för landet och att den därför snarast möjligt bör avvecklas. Vi befinna oss icke för närvarande i en sådan situation, att vi kunna omedelbart skrida till en sådan avveckling, det medger jag, men att vidtaga åtgärder, som äro av den beskaffenhet, att de indraga allt flera och flera i ett ekonomiskt intresse av fortvaron av sådan tillverkning, finner jag för min del icke lämpligt.

Det är visserligen sant, att den alkohollagstiftning vi ha medför restriktioner i avseende å försäljningen, och man kan ju säga, att det är ur nykterhetssynpunkt likgiltigt, varifrån råvarorna tagas om konsumtionen icke stegras. Men man skapar dock ett ekonomiskt intresse för allt flera, om man skall uppmuntra sådan odling, som huvudsakligen lägger an på sprittillverkning.

Långt ifrån, att man i detta fall bör uppmuntra utländska varor, bör man tvärtom inskränka importen av dem i största möjliga utsträckning men man bör icke i stället vidtaga åtgärder av beskaffenhet att uppmuntra privatekonomiska intressen för sprittillverkning inom landet.

Jag medger, att vad utskottet här föreslår är, i jämförelse med andra kammarens beslut, bättre i så måtto, att tillverkningen föreslås skola ske genom Vin- och spritcentralens egen försorg. Meningen är icke att uppmuntra uppkomsten av enskilda fabrikationer. Men å andra sidan, om man uppmuntrar en växande inhemsk leverans av de råvaror, som användas för detta ändamål, så befäster och stegrar man därigenom intresset för en dylik tillverkning.

Jag menar, att man bör göra allt vad man kan för att uppmuntra trädgårdsodling, men för andra och nyttigare syften. I utlandet, till och med i starkt

Om användning av svenska råvaror vid tillverkningen av vin, sprit och tobak.

(Forts.)

vinkonsumerande länder, har man vidtagit omfattande åtgärder för att uppmuntra ett alkoholfritt utnyttjande även av vindruvor. Både i Italien och Frankrike går denna utveckling framåt. Detta är en riktig och tidsenlig utveckling. Jag anser det däremot betänkligt, om vi här i Sverige skulle framskapa ett nytt privatekonomiskt intresse i tillverkningen av alkoholhaltiga drycker.

Jag har ingenting emot, vad som här föreslås beträffande tobaksmonopolet; tillverkningen där medför icke lika stor social skadeverkan som sprittillverkningen, men då det är formellt svårt att här göra en skillnad, måste jag yrka avslag å det hela.

Herr Granström: Herr talman! Jag nödgas säga några ord i denna fråga för att belysa utskottets ståndpunkt. Jag får erkänna, att jag är mycket osaklig på detta område, så jag vågar icke yttra mig med anspråk på tillförlitlighet, men någon kännedom om saken har jag dock.

Bakom det särskilda tillägg, som fogats till andra kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, ligger ett nykterhetsintresse, nämligen det intresset, att man vill hindra, att enskilda intressen på något sätt skola bindas vid rusdryckshanteringen. Man anser, att eftersom Vin- och spritcentralen på sätt och vis är ett statsmonopol, detta företag bör handhava den möjligen ökade tillverkning, som skulle kunna uppstå på grund av en omläggning av förhållandena. Därigenom skulle man förebygga, att exempelvis en del enskilda fabriker skulle uppstå, som sedan på grund av förändrade omständigheter möjligen skulle sakna avsättning för sina varor, vilket kunde medföra, att staten i konsekvens med vad som skett förut finge inlösa dessa fabriker. Vad själva det nykterhetsintresse beträffar, som av den föregående talaren berördes, vill jag säga, att det är en enda sak, som bestämmer konsumtionen av varan, och det är allmänhetens inställning till bruket av dessa drycker. I det fallet kan man icke på annat sätt än genom en fortgående upplysning vinna bättring. Så länge konsumtionen är sådan den är, är det från min synpunkt bättre, att den utländska varan ersättes av inhemsk tillverkning, eftersom pengarna då stanna inom landet, och det är från denna synpunkt sett, som utskottet ingenting haft att invända mot, att den utländska importen så vitt möjligt ersättes med inhemsk produktion. Genom det tillägg vi gjort ha vi trots oss ha anvisat en väg, varigenom man skulle förebygga vissa svårigheter härvidlag.

Nu är det sant, att om Vin- och spritcentralen skulle öka sin vinproduktion, vissa trädgårdsodlare skulle få avsättning för sina produkter, och den föregående talaren har menat, att härigenom enskilt intresse skulle bindas vid rusdryckshanteringen. Det är väl dock icke precis samma sak. Om de kunna få avsättning för sina produkter på det sättet, må det ju vara dem väl unnat. Då det är konsumtionen, som bestämmer, i vilken grad avsättning kan ske, kan jag icke finna, att nykterhetsintresset här trädes för nära.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 18, i anledning av väckt motion, II: 314, angående vissa lättnader i avseende å hälsovårdsstadgans tillämpning för köpingar och municipalsamhällen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 185, gjorda framställning angående anslag till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till allmän levnadskostnadsundersökning;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning eller avlösning i vissa fall av lotsningsbesväret m. m.;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning av tiden för anmälan om inlösen av skattefrälseräntor jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 80, i anledning av väckta motioner om avskrivning av hospitalens till statsverket indragna räntor.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postavgifter, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogos ånyo och företogos punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; samt

nr 31, i anledning av vissa framställningar angående pensioner och understöd, att utgå av affärsdrivande verks medel m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 32, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Punkterna 1—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

I en till riksdagen avlåten, den 11 mars 1932 dagtecknad proposition, nr 235, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidna telegrafkommisarien Bea (Beda) Magdalena Valgrens dotter Marya Adalberti de Gotha Valgren finge från och med den 1 maj 1931 till och med utgången av det kalenderår, varunder hon uppnådde 18 års ålder, uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 600 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft två i anledning av förevarande proposition väckta likalydande motioner, nämligen inom första kammaren, nr 360, av fröken *Hesselgren* samt inom andra kammaren, nr 541, av fru *Nordgren* och herr *Lindberg*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att avlidna telegrafkommisarien Valgrens dotter Marya Adalberti de Gotha Valgren finge från och med den 1 maj 1931 till och med utgången av det kalenderår, varunder hon uppnådde 21 års ålder, uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 1,000 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

*Ang.
uppfostrings-
bidrag åt
avlidna tele-
grafkommis-
sarien B. M.
Valgrens
dotter.*

Ang.
 uppfostrings-
 bidrag åt
 avlidna tele-
 grafkommis-
 sarien B. M.
 Valgrens
 dotter.
 (Forts.)

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt de i ämnet väckta motionerna I: 360 och II: 541, måtte medgiva, att avlidna telegrafkommisarien Bea (Beda) Magdalena Valgrens dotter Marya Adalberti de Gotha Valgren finge från och med den 1 maj 1931 till och med utgången av det kalenderår, varunder hon uppnådde 18 års ålder, uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 804 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

Herr Bergström, Albert: Herr talman! Så långt man kan utläsa av handlingarna i detta ärende, har telegrafstyrelsen sett enkelt och praktiskt på saken. Det föreligger här en fråga om tolkning av en eller annan paragraf i ett pensionsreglemente, paragrafer, som skrivits så krångligt och obegripligt, att delägare i kassan kunna förlora en i realiteten oomtvistad rätt.

Telegrafstyrelsen, som känner ansvaret och skyldigheten mot den avlidna tjänstemannens barn, ser till den reella rätten och anser, riktigt nog, att det vore i hög grad stötande för rättskänslan, att samma belopp av pensionsavgifter, erlagda för samma ändamål enligt samma författning av befattningshavare i samma avlönings- och pensionsställning, i det ena fallet medförde, men i det andra icke medförde pensionsrätt för efterlevande i samma skyldskapsställning gentemot befattningshavaren. Som naturligt är anser sig telegrafstyrelsen heller icke kunna annat än tillstyrka, att telegrafkommisarien Valgrens efterlämnade barn tillerkännes den pension, vartill det vore berättigat.

Av statskontorets yttrande att döma är statskontoret av den uppfattningen, att frågan, om barnet i detta fall vore pensionsberättigat, måste besvaras nekande, till dess det visats, att detsamma vore trolovningsbarn.

Telegrafkommisarien Valgrens barn är trolovningsbarn, det har motionären visat med intyg från vederbörande barnavårdsman, och statskontoret tillstyrker, fastän med tvekan, telegrafstyrelsens förslag.

Detta synes mig vara ett typiskt fall, då formen hotar att segra över rätten. Den avlidna modern har i livstiden till fullo inbetalt stadgade avgifter och alltså fullt ut uppfyllt sin del av den överenskommelse, som kan anses vara träffad med det verk, som hon har tjänat, naturligtvis i säker förvisning om, att staten skulle fullgöra sina åtagna förpliktelser.

Om nu pensionsreglementet skall tolkas så, som direktionen för telegrafverkets änke- och pupillkassa gjort, att Valgrens dotter inte kunde — som det säges — »i denna ordning beredas pension», då måste man fråga sig, varför i all världen telegrafstyrelsens änke- och pupillkassa på statens vägnar tar emot pensionsavgifterna, fastän man hela tiden måste varit medveten om, att pension inte kunde tillkomma den, till vars förmån inbetalningarna skett.

Departementschefen åberopar »synnerligen ömmande omständigheter» för beviljande av 600 kronor såsom uppfostringsbidrag åt Valgrens barn. Men jag kan inte finna, att här förligga några ömmande omständigheter, utan det är endast fråga om en enkel rättvisa. Vad skulle man t. ex. säga om ett försäkringsbolag, som med hänvisning till en oklarhet i bestämmelserna försökte komma ifrån att utbetala pension eller livränta eller vad det nu må vara, fastän bolaget utan invändning mottagit de avtalade försäkringsavgifterna. Om så skedde, skulle säkert bolaget bli utsatt för klander. Men jag tror knappast, att ett bolag skulle handla på det sättet.

Telegrafstyrelsen lämnar en upplysning om, att den pensionsfond, till vilken Valgren erlagt de stadgade avgifterna, kommit till användning endast i sju fall och att fondens behållning vid innevarande års slut uppgick till 2,130,961 kronor. Man kan här alltså inte åberopa några »statsfinansiella skäl».

Det kan väl inte vara tänkbart, att riksdagen, som ofta gör rättelse, där formella synpunkter kränka billighetens krav i fall, som äro mindre markanta

än det här, skall kunna tillåta, att en bokstavstolkning skall beröva barnet, om vilket nu är fråga, dess, som jag tycker, solklara rätt.

Enligt pensionsreglementet skulle Valgrens dotter vara berättigad till en pension — förutom dyrtidstillägg — på 1,278 kronor. När nu motionären stannat vid att föreslå ett understöd på 1,000 kronor, så skulle alltså ett yrkande om hela pensionsbeloppet vara verkningslöst, men då jag har den uppfattningen, att barnet har rätt till hela pensionsbeloppet, anser jag, att det understöd, som är föreslaget, åtminstone bör utgå till dess barnet fyllt 21 år.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionen.

Herr Svensson, Carl: Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan, i vilken viss hänsyn har tagits till den hemställan, som är gjord i motionerna. Kungl. Maj:t har nämligen föreslagit, att det skulle utgå ett understödsbelopp av 600 kronor, motionärerna ha yrkat på 1,000 kronor och utskottet föreslår 800 kronor.

Jag skall inte gå in på de synpunkter, som den siste ärade talaren här har framfört. Jag vill endast konstatera, att det enda sätt, varpå under nuvarande förhållanden kan åtgöras något till vederbörandes understödande torde vara att utskottets förslag bifalles.

Jag hemställer alltså om bifall till utskottets yrkande.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med föreliggande yrkanden gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågasvarande punkten hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 14—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 33, i anledning av väckt motion angående beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 32, vilken hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, hade herr *Bäcklund* m. fl. hemställt, att riksdagen måtte förklara, att vid beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt de av 1931 års riksdag beslutade grunderna all fullgjord tjänstgöring skulle inräknas.

Utskottet hade i det nu ifrågasvarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motion II: 32 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade anmälts av herrar *Bäcklund*, *Lovén* och *Höglund* i Göteborg, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med bifall till den i ämnet väckta motionen II: 32, måtte förklara, att vid beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt de av 1931 års riksdag beslutade grunderna all fullgjord tjänstgöring skulle inräknas.

Herr Norman: Herr talman! Som kammarens ledamöter finna, rör denna fråga beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. Den frågan har ju varit före i riksdagen åtskilliga gånger, och till att börja med förutsattes minst 25 års tjänstetid för den, som

*Ang.
uppfostrings-
bidrag åt
avlidna tele-
grafkommis-
sarien B. M.
Valgrens
dotter.
(Forts.)*

*Ang.
villkoren
för rätt till
underhåll
från Vadstena
krigsmans-
huskassa.*

Ang.
villkoren
för rätt till
underhåll
från Vadstena
krigsman-
huskassa.
(Forts.)

skulle komma i åtnjutande av denna rätt. Så ändrades detta till en minimi-anställningstid av 20 år. År 1931 beslöt riksdagen ytterligare en utvidgning av understödsrätten för dessa gamla indelta på så sätt, att minimitjänstetiden bestämdes till 15 år, dock med den begränsningen, att vederbörande skulle under dessa 15 år ha tjänstgjort minst 600 dagar. När det beslutet skulle tillämpas, skar det sig tydligen på något sätt. Det hade beräknats, att kostnaderna för denna utvidgning av understödsrätten skulle hålla sig omkring 100,000 kronor. När det så kom in ansökningar till arméförvaltningens civila departement, blevo ett par sådana ansökningar avslagna, därför att i den tjänstgöringstid, som ansökningarna stödde sig på, var medräknad tiden för rekrytskola och underbefälsutbildning. Med anledning av det avslag, som ett par ansökande på denna grund fingo, anhöll chefen för västra arméfördelningen, att Kungl. Maj:t måtte upptaga ifrågasvarande ärende till prövning samt, därest civila departementets beslut skulle befinnas icke vara i överensstämmelse med en riktig tolkning av kungörelsen den 13 mars 1931, undanröja detsamma. Chefen för västra arméfördelningen ansåg, med andra ord, att det kunde ifrågasättas, huruvida den tolkningen av kungörelsen vore riktig, att den innebar en begränsning på så sätt, att tiden för rekrytskolan och underbefälsutbildningen icke skulle medräknas i de 600 dagarna tjänstgöringstid.

Nu har, efter vad jag kan förstå, frågan legat så till, att på grund av denna kungörelse, som alltså stödde sig på riksdagsbeslutet 1931, ha en hel del gamla knektar, som inte av sig själva tagit initiativet till att ansöka om understöd, fått en direkt anvisning från vederbörande regemente, att de så skulle göra. Jag känner åtminstone ett fall, där en gammal knekt har fått denna kungörelse sig tillskickad jämte ett utdrag ur regementsrullan om antalet tjänstedagar och ett meddelande, hur han skulle förfara för att komma i åtnjutande av det här av riksdagen beslutade understödet. Jag tänker mig, att detta inte är ett enstaka fall, utan att så har förfarits beträffande en hel del personer, och departementet har ju överhopats av ansökningar. Det visar sig då, att skulle man tillämpa någon annan grund än den, som nu från arméförvaltningens civila departement hade förutsatts, skulle kostnaderna inte stanna vid dessa 100,000 kronor utan springa upp till och kanske nå över 700,000 kronor.

Det gick nu till på det sättet, att Kungl. Maj:t i ett cirkulär meddelade de direktiv, som skulle gälla. Och de inneburo just, att i tjänstgöringstiden inte skulle få inräknas tiden för rekrytskola och underbefälsutbildning. Nu ha några motionärer i andra kammaren hemställt om riksdagens uttalande i anledning av detta förhållande. De anse, att riksdagsbeslutet 1931 innebar, att all tjänstgöringstid skulle inräknas i de 600 dagarna och att således en hel del av dessa många gamla knektar, som nu ha fått sin ansökan om understöd avslagen, också skulle komma i åtnjutande därutav.

Det är naturligtvis inte gott att säga, vad riksdagen menade 1931, därför att frågan om rekryttiden och underbefälsutbildningstiden var, efter vad jag kan förstå, inte alls på tal då. Men så som jag ser saken, ligger den så till, att riksdagsbeslutet och den kungl. kungörelsen angående understödsrätten blevo så formulerade, att det därmed gavs ett löfte åt vederbörande om understödsrätt, vilket sedan visade sig inte kunna uppfyllas. Om det nu ligger till på det sättet, att man först efteråt kommit underfund med att kostnaderna skulle bli så avsevärt mycket större, eller på det sättet, att man från vederbörande ämbetsverks sida från början hade förutsatt denna begränsning, som sedan blev uttalad i det kungl. cirkuläret, vill inte jag döma om. Men min uppfattning är den, att på grund av formuleringarna av riksdagsbeslutet och av kungörelsen med anledning av detsamma har det givits ett löfte åt dessa f. d.

stamanställda, som vi enligt min uppfattning ha en moralisk skyldighet att uppfylla oberoende av kostnaden. Det är visserligen en avsevärd ökning — från cirka 100,000 kronor och till över 700,000 kronor — men har man skrivit på en växel, får man ju stå för densamma, även med risk att förlora. Och från Vadstena krigsmanshuskassa.

Jag vet, att här finnas ute i Sveriges bygder gamla f. d. stamanställda, som med tacksamhet och glädje mottogo meddelande om detta riksdagens beslut och som ha gått och hoppats på att få en liten pension, ett understöd på sin ålderdom, och som blivit synnerligen besvikna, när de sedan ha funnit, att deras förhoppningar inte ha kunnat uppfyllas på grund därav, att det har kommit till någonting, som de, när de ansökte, inte hade någon som helst känedom om.

Nu föreligger i det här fallet en reservation, i vilken tre ledamöter av bankoutskottet hemställa, att riksdagen måtte med den motivering, som de här anföra, uttala och besluta, »att riksdagen, med bifall till den i ämnet väckta motionen II: 32, må förklara, att vid beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt de av 1931 års riksdag beslutade grunderna all fullgjord tjänstgöring skall inräknas».

Kostnadsökningen är ju störst första året, kan man säga, och kommer att sjunka, allt eftersom de gamla falla ifrån. Jag anser, att denna kammare borde på grund av de omständigheter, som här föreligga, vid denna frågas föregående utredning och med hänsyn just till de förhoppningar, som de f. d. stamanställda ha ställt på riksdagsbeslutet 1931, bifalla detta reservationsvis framställda yrkande. Jag hemställer om bifall till detsamma.

Därjämte ber jag, att med herr talmannens benägna tillåtelse få göra ett alternativt yrkande beträffande utskottets motivering, om det nu skulle bli så, att kammaren följde utskottsmajoritetens hemställan, som slutar sålunda: »En sådan utvidgning kan utskottet för sin del icke förorda, så mycket mindre som efter utskottets uppfattning det indelta manskapet i pensionshänseende redan måste anses väl tillgodosett i förhållande till de prestationer, de under anställningstiden haft att fullgöra.» Jag tycker, att det är litet hårt att säga detta om prestationerna av dessa gratialister, som det här är fråga om. Det drabbar ju inte bara dem, som nu inte kunna komma i åtnjutande av understöd, utan det drabbar också lika mycket dem, som redan nu uppbära understöd. Det kan väl vara så, att man ur pacifistisk synpunkt möjligen kan anse, att värdet av det arbete i fosterlandets tjänst, som dessa gamla knektar utfört, kan diskuteras. Men de ha dock troget fullgjort sin plikt emot Kungl. Maj:t och kronan. De ha under försakelse och mödor, många gånger inte bara för sig själva utan för hemmavarande hustru och barn, år efter år lojalt fullgjort sina åligganden. Jag kan inte finna annat än att det där tillägget om prestationerna kan vara tämligen onödigt att göra i detta sammanhang. Jag föreställer mig, att om de gamla knektar, som nu uppbära understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, få del av detta riksdagsbeslut i samband med ett avstyrkande av ökade möjligheter till understöd för deras kamrater, som inte ha så lång tjänstgöringstid som de själva, tänka de kanske som dragonen i Fänrik Ståls Sägner sade: »Giv åt Stål en penning även, eller tag ock min!»

Jag hemställer alltså alternativt, herr talman, att utskottets motivering måtte sluta med första delen av sista meningen »En sådan utvidgning kan utskottet för sin del icke förorda» och därmed punkt, så att de sista raderna strykas. Men helst ser jag ju, att kammaren bifaller reservationen såsom jag förut har yrkat.

Herr Svensson, Carl: Herr talman! För var och en, som har gjort sig besvär eller som vill göra sig besvär att läsa utskottets utlåtande, torde det stå

Ang.
villkoren
för rätt till
underhåll
från Vadstena
krigsmans-
huskassa.
(Forts.)

Ang.
villkoren
för rätt till
underhåll
från Vadstena
krigsmans-
huskassa.
(Forts.)

fullständigt klart, att motionärerna fullkomligt missuppfattat och vantolkat det beslut, som fattades 1931. Det finns inte möjligheter, om man vill vara objektiv, att ur det beslutet läsa ut någonting sådant, som motionärerna vilja göra. Under hänvisning härtill och till det faktum, att ett bifall till motionärernas hemställan, vilken torde vara densamma som reservanternas, skulle medföra en årlig merutgift av 600,000 kronor, hemställer jag, att kammaren måtte biträda utskottets hemställan.

Jag tillåter mig också hemställa, att riksdagen icke måtte biträda det av den siste talaren gjorda yrkandet om ändring av motiveringen. Det är så, att dessa »gamla knektar», som det heter, i pensionsavseende ha fått en behandling, som är gynnsammare än den någon annan grupp av befattningshavare av det ena eller andra slaget rönt. Att så har blivit förhållandet, torde få tillskrivas en viss sentimentalitet, som alltid har utvecklats i riksdagen, när det gällt att bedöma ifrågavarande befattningshavares pensionsförhållanden, en sentimentalitet, som vi ju fick ett litet prov på även i den siste ärade talarrens anförande här.

Herr Norman: Herr talman! Det är naturligtvis mycket möjligt, att det är en fullkomlig misstolkning av motionärerna, då de läst ut ur riksdagsbeslutet det, de här fört fram, men man kan heller inte läsa ut någonting om att tiden för rekrytskolan och underbefälsutbildningen inte skulle ingå i de 600 dagarna. Och att denna misstolkning i varje fall är helt naturlig framgår ju därav, att vederbörande militära myndigheter, som haft med den här saken att göra — jag citerade ju här en hemställan ifrån chefen för västra arméfördelningen — ha tolkat riksdagsbeslutet precis så, som motionärerna här ha velat göra. Och att beslutet kanske inte har varit så väl genomtänkt ifrån början, tycker jag mig kunna förstå av utskottets redogörelse för förarbetet till propositionen 1931 och de yttranden över den nu föreliggande motionen som inhämtats. I utlåtandet säges t. ex. beträffande förarbetet för den kungl. propositionen 1931, att inom arméförvaltningens civila departement hade man inte haft någon möjlighet att beräkna kostnaderna för den utvidgning, som då var ifrågasatt, utan de där 100,000 kronorna togos mera ur luften så att säga. Man anknyter till storleken av de kostnader, som uppkommo på grund av det föregående beslutet om en inskränkning av tjänstetiden till 20 år. Men när man yttrar sig över den föreliggande motionen, är man fullt på det klara med kostnadsökningen, trots det att man förut har sagt, att det inte kan, utan mycket stora svårigheter åtminstone, beräknas, vilken ökning av kostnaderna denna begränsning av tiden till 15 år skulle komma att medföra, därför att man inte alls vet, hur många knektar, som äro i livet o. s. v. Men *nu* kan man beräkna ganska exakt, att en utökning av rätten i så måtto, att man i tjänstgöringstiden inräknar även den här ifrågasatta utbildningstiden, kommer att kosta så och så mycket, och grunden för den uppfattningen ligger, efter vad jag kan förstå, just däri, att här ha kommit in understödsansökningar från så och så många knektar på grund av kungörelsen 1931, och då har man lätt nog kunnat räkna ut, vad det skulle komma att kosta. Jag kan inte för min del åtminstone underlåta att göra den lilla reflexionen, att när detta ärende först förbereddes, var det inte riktigt klart, vad som skulle ligga i uttrycket »600 dagar», utan att det är först sedermera, som man har funnit sig föranlåten att förtydliga detta.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, utom beträffande motiveringen, hade i avseende på det nu föredragna utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Norman*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övertvägande ja besvarad.

Vidkommande motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets uttalanden skulle godkännas, dels ock att utskottets motivering skulle godkännas med utelämnande av de i slutet av första stycket å sid. 15 i det tryckta utlåtandet förekommande orden »så mycket mindre som efter utskottets uppfattning det indelta manskapet i pensionshänseende redan måste anses väl tillgodosett i förhållande till de prestationer, de under anställningstiden haft att fullgöra».

Vid härefter i enlighet med berörda yrkanden gjorda propositioner godkändes utskottets motivering oförändrad.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av väckta motioner rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt visst f. d. indelt manskap; samt

nr 35, angående det under elfte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat manskap.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om häradsnämnds tjänstgöring, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av väckt motion angående beredande vid avstyckning av skydd för hemmanslott med inägojord mot tilldelning av mindre skogsmark än lag avser.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 137, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Johansson* i Edsbyn hemställt, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte ha sin uppmärksamhet fäst på försök, som gjordes att kringgå bestämmelserna i lag om delning av jord å landet av den 18 juni 1926, II avd. om avstyckning 3 § fjärde stycket, samt låta utreda och för riksdagen framlägga förslag till ändring eller tillägg i nyssnämnda lag, som skyddade hemmanslott med inägojord att vid avstyckning bliva tilldelad mindre skogsmark än vad lagen avsåge.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet fanns fogat ett särskilt yttrande av herr *Lindhagen*, som på anförda skäl hemställt, att riksdagen, med anledning av förevarande motion, ville hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring i 3 § av 19 kap. i lagen om delning av jord å landet, att mindre jordbruk skulle även på skifteslagstiftningens väg fullständigas och utvidgas i möjligaste mån även med odlingsmark och sålunda även erhålla en tilldelning av husbehovsskog, som svarade mot jordbrukets tillämnade utvecklingsmöjligheter.

Herr *Lindhagen*: Vid utlåtandet är fogad en reservation, som mera har till syfte att avslöja ett missförhållande av betydelse, som jag anade förut

*Ang.
villkoren
för rätt till
underhåll
från Vadstena
krigsmans-
huskassa.
(Forts.)*

*Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.*

*Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.*

(Forts.)

men som motionens väckande har fäst min uppmärksamhet vid. Också här gäller det den gamla striden mellan jordbruket och industrien om den svenska skogen och odlingsmöjligheterna på densamma. Motionären har trots, att ett hemman styckats i många delar och att de flesta delarna inte ens fått den behöriga husbehovsskog, som lagen föreskriver. Sedan har lagutskottet verkställt en undersökning om vilket hemman var äsyftat, ty det står ej uppgivet i motionen. Det har inkommit utlåtanden från vederbörande, som visa, att det var endast två delar, som föreslagits till utbrytning i ett ännu ej slutfört avstyckningsärende. Dessa delar hade mycket olika areal i både inägojord och husbehovsskog. Lantmäteristyrelsen har yttrat, att dessa två andelar av skog, så olika som de uppenbarligen varit till storleken, dock båda ansetts av styrelsen överensstämma med lagens mening.

Där avslöjas, hur en utveckling nu pågår, som har den största betydelse för landet, i all synnerhet för Norrland, då det gäller att för framtiden bibehålla någorlunda bärkraftiga jordbruk. Förr i världen, enligt de tidigare jordkommissionernas uppfattning och enligt den lagstiftning, som då kom till, ville man i denna intressekamp mellan industrien och jordbruket om skogen i varje fall tillgodose de små jordbruken så mycket, att de hade utvecklingsmöjligheter. Man ville, att små och icke minst ofullständiga jordbruk skulle kunna utvecklas genom nyodlingar och att de därför skulle kunna påräkna en tilldelning även av husbehovsskog, som svarade mot deras framtida utvecklingsmöjligheter. Man hade för Norrlands räkning fått överge den gamla tanken på stödskog, som jordbruket vid avvitrtingarna ansetts behöva för att kunna få någon skog jämväl till avsalu. Det står fortfarande kvar i lagstiftningen, att när det gäller att sälja bondeskog, skall stödskog behållas vid hemmanet, men när det gällde att utbryta arrendegårdar från redan förvärvade bolags- och skogsspekulantsjordbruk eller att skapa nya jordbruk genom nyodlingar, så mäktade man inte lägga på det utbrutna jordbruket mer än husbehovsskog. Det är klart, att åtminstone sådan behövs, ty i vårt land måste jorden avkasta åt jordbrukaren även virke av olika slag, och det är en konstitutiv nödvändighet, under nuvarande förhållanden, om detta virke produceras i samband med åkerns odling än att man ger honom en åkerlapp och låter honom köpa kontant det virke han behöver var han tillfälligtvis kan få det genom spekulativa mellanhänder. Det har fortfarande slagits fast i lagstiftningen, att detta samband mellan åker och husbehovsskog inte får svikas.

Men den gamla lagstiftningen syftade längre. Det stod tydligt fastslaget i författningarna, att när en utstakning skett, skulle det till jordbruket inte bara läggas åker och äng utan även största möjliga odlingsmark jämte betesmark, och dessutom kom som en tredje eller fjärde sak husbehovsskog. Det var på den tiden, i slutet på 1800-talet, då den nya industrialismen stormade in över markerna för tillgodoseende av sina intressen, som den naturligtvis också hade rättighet till. Den hotade jordbrukets bestånd i skogsbygderna, särskilt i rikets norra delar, och då måste statsmakterna ingripa för att slå vakt om intressenas harmoni. På det sättet ha så småningom genom bemödanden från olika håll tillkommit, först en norrlandslagstiftning och sedan en lagstiftning för hela landet, som har till syfte att i någon mån skydda jordbrukarnas besittning inte bara av åker utan även av skogsmark. Men, som sagt, då tänkte man sig, att små, ofullständiga jordbruk också genom skifteslagstiftningens mellankomst skulle kunna utvidgas genom att odlingsmarken tillgodosågs och därefter husbehovsskogen bestämdes. Detta kringgicks ofta i tillämpningen, ty det fanns inte tillräcklig kontroll över vad som tilldrog sig ute på markerna. Men sådan var i alla fall grundsatsen, och sådan var också tillämpningen, där den skedde i laga ordning.

Sedan kom emellertid en ny era, då industrialismen, som vi nu sett av

världsutvecklingen genom förbättrade maskiner och ohejdad spekulation kom med en ny offensiv. En ny industriell böljegang strömmade över markerna, ämbetsmannakärerna och parlamentarismen. Dessa naturkrafter fingo fotfäste även i riksdagen efter riksmötet 1924. Det gamla bemödandet att skydda jordbruket har visserligen ej alldeles övergivits. Man har till och med rest några små skansar på punkter, där det särskilt hotats. Men det har blivit en påtaglig skillnad däruti, att förr sökte man tillgodose jordbruket i överkant, medan man nu i det industriella besittningstagandets intresse tillgodoser det endast i underkant. Det är denna nya grundsats för lagstiftningen och för utredningsarbetena, som nu går fram över landet.

Jag skall i samband med denna motion allenast påpeka den strömkantring, som skedde genom 1926 års lag om delning av jord på landet. Därmed upphävdes den norrländska ägostyckningslagen, som hade den uppgift, om vilken jag nyss talade, och vars formulering i norrlandskommitténs betänkande gav ett ännu klarare uttryck för de grundsatserna. Den nya lagen gjorde ingen skillnad mellan små, sociala jordbruk, som vi kallade dem, och stora jordbruk, utan man blandade bort korten, och det blev en gemensam soppa av alltihop. Därigenom kommo också dunkla bestämmelser och vaga uttryckssätt med i författningen. Vad som var mest äventyrligt var, att denna nya lag inte vidare såsom ett uttryckligt krav imperativt påbjöd, att till åkern och vid sidan av husbehovsskogen också skulle i avsevärd omfattning läggas odlingsmark, om sådan fanns. Det var ett minnesvärt ögonblick avgörandet stod i denna kamraren om mitt förslag, att lagförslaget skulle på den punkten ändras genom ett tillägg till tredje paragrafen i nittonde kapitlet i förslaget. Vad inträffade? Jo, vid voteringen reste sig så gott som alla norrlänningar — d. v. s. en eller annan var kanske frånvarande, men ej så många som nu. Norrlandsbanken, som det här egentligen gäller, är nu representerad av två i kamraren närvarande personer eller möjligtvis tre, under det den andra sidan är något mera talrikt representerad. Men den gången, som jag talar om, reste sig så gott som hela norrlandsbanken för det tillägg, som jag föreslagit, under det hela Svea- och Götaland så gott som mangrant reste sig för avslag. Det gick ett sorl över kamraren vid denna uppenbarelse. Namnupprop begärdes och förslaget avslogs med 67 röster mot 30. Då begärde motionären ordet och beklagade beslutet samt förespände ofärd av detsamma.

Nu ha denna motion och det belysande utlåtande, som lantmäteristyrelsen lämnat, bekräftat de farhågor, som jag på grund av lång erfarenhet i dessa frågor — jag kan inte hjälpa, att jag måste säga det — hyste. Ty vad sker nu? Jo, nu tillgår det så, att man visst inte lägger någon odlingsmark imperativt till dessa små jordbruk, utan den åker de ha beräknas, och till denna lägges husbehovsskog, i stort sett proportionellt efter den nuvarande åkers areal. Kan skogsmarken delvis odlas, så må det vara hänt, men skogsmarken bestämes efter storleken av den åker, som jordbruket har, så att ju större åkern är, dess större blir husbehovsskogen. Det finns inte något åläggande för lantmätaren att tillägga odlingsmark utöver husbehovsskogsområdet och någon sådan kommer alltså endast slumpvis med.

Följden blir, att hädanefter kommer skifteslagstiftningen att i hela landet i regel fastläsa de små, ofullständiga jordbruken, medan de gamla principerna ville ge dem luft under vingarna. Man slår fast, att de få nöja sig med den åker, som finns, den må vara hur liten som helst, och de få därtill ett minimum av husbehovsskog och kanske i de flesta fall inte någon odlingsmark alls, i varje händelse ej utöver husbehovsskogen.

Nu säger man i vår jordpolitik på samma gång, att de ofullständiga jordbruken i landet böra kompletteras, men det är bara ett fagert tal. Icke ett spår av handling står bakom detsamma. Man avstår från att ge skifteslagstiftningen

*Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.*

(Forts.)

Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.

(Forts.)

något inflytande på denna sak, och man tillhandahåller inte heller efterkommande några expropriationslagar — bort det! säger man — som skulle bereda dem ett mödosamt tillfälle att bättra upp dessa av vår nyaste tid försummade jordbruk med erforderlig odlingsmark och skog. Alla sådana försök ha misslyckats. De stranda mot en enhällig industrialiserad ledaropinion inom alla partier. Ja, trots det att man i dessa senaste tider måste falla tillbaka på att bereda människorna möjligheter till ett svikande uppehälle och således även genom nyodlingar, så säges det, att det bär sig inte. Den sociala jordutredningen, som den kallar sig, har efter riksdagens anvisning i själva verket gjort till en huvudsak att få fram, att ingen vill ha odlingsmark. Den hör sig för och frågar alla möjliga, som ha sitt på det torra, om någon hänvändelse till dem skett härom, men det ha de ju inte besvärats med, det kan man naturligtvis förstå.

Om skifteslagstiftningen emellertid fortfarande och helst mer kontrollerat än förut tillhandahållit odlingsmark åt dem, som nu sitta på de små trånga jordbruken, så hade i dessa tider, då jordbrukarna och deras barn äro utan arbete, nyodlingsmöjligheterna kunnat komma till sin rätt. Samhället hade slupit att i denna mån underhålla dem med fattighjälp, det hade funnits sysselsättning för dem och tillfälle till landets uppodling, som det fått gratis på det sättet, och dessutom hade skapats livsmedel.

Så har jag upptäckt även en annan sak, och det är kanske därför, som professor Forssell sitter här. Jag har underrättat honom om ett tillämnat attentat, och han kan nog göra en våt fläck av mig, tror jag. Han sitter ju inne med tidens tekniska överlägsenhet över oss jordfolk, — jag så får uttrycka mig. Vi ha fått veta, att lantmäteristyrelsen fullständigt denna oklara lag med klara bestämmelser, i det att lantmätarna, när de skola tillämpa den, böra tilldela husbehovsskog, huvudsakligen efter storleken av redan odlad åker. Det kan man snarare kalla en lagstiftning än en explikation från lantmäteristyrelsens sida av den oklara och ofullständiga lag, som 1926 framlades för riksdagen. Jag frågade byråchefen i lantmäteristyrelsen: »När nu allt beror på lantmätarna och kontrollen är i lagen mindre än förut — gode män behöva ej tillkallas och underställning till länsstyrelsen är avskaffad — komma inte då deltagarna i den nya lantmäteriundervisning som skall bli att få någon vägledning åtminstone i vad jag skulle vilja kalla social jordbruksetik?» Nej, det hade han ej hört talas om, och det förstår jag, att han inte gjort. Men, sade han, vi ville ha en särskild högskola för lantmäteriundervisningen, där man kan tillgodose lantmätarnas utbildning för detta ändamål, och där komma naturligtvis också en del kulturella synpunkter att kunna göra sig gällande. Styrelsens bemödanden upptogos av Kungl. Maj:t i fjol i den proposition i detta syfte, som då framlades. Men den stälptes av tre motionärer, herr Forssell i första kammaren samt herrar Wohlin och Thomson i andra kammaren. Dessa förde fram ett uttalande från Tekniska högskolans lärareråd, att förslaget var ett obehörigt intrång på dess vetenskapliga mark. Här gällde det blott »mätningsteknik», och denna var tekniska högskolans arv och ägo, så att under högskolan skulle den nya undervisningen lyda. Således en mätningsteknik! Men en teknik kan ju inte hjälpa, utan här behöves odlingsmark och husbehovsskog i tillräcklig omfattning. En mätningsteknik, som mäter efter en dålig lag, kan ju inte vara någonting att längta efter, och jag vet ju själv, hur lärare i högskolan och unga ingenjörer och arkitekter i teknologföreningen stå skuldra vid skuldra, när det gäller att stödja industriens marsch över jordbruket in över jordbrukets skogsmark ute i landet. Därför tycker jag, att det inte var något vidare socialt handtag, när det lyckades de ärade motionärerna att förmå riksdagen — även genom att i någon mån spela på sparsamhetslutan — att förkasta den kungliga, på lantmäteristyrelsens förslag byggda propositionen och i stället kasta undervisningen i armarna på Tekniska högskolans lärareråd.

Herr talman! Denna motion med sin anspråkslösa anläggning kan ju knappast leda till, att riksdagen på något sätt känner sig färdig att ens ta sig en funderare över detta ödesdiga missförhållande, som inträdde i och med vändpunkten i jordfrågan i mitten på 1920-talet. Jag gissar, att inte heller någon ägnat uppmärksamhet åt det särskilda yttrande till utskottets betänkande, där jag försökt att i koncentrerad form linjera upp historiken.

Emellertid täcker motionärens yrkande även ett yrkande om den enligt min uppfattning nödvändiga ändring i lagen om delning av jord på landet, tredje paragrafen, nittonde kapitlet, som med den utveckling av ämnet, jag nu tillåtit mig att göra, synes mig oundgänglig. Därför har jag med ledning av motionens yrkande framställt ett yrkande i sådant syfte, vilket återfinns på sidan 10 i andra lagutskottets utlåtande.

Jag får därför, herr talman, såsom en första opinionsyttring i denna, såvitt jag förstår, för landet brännande fråga bifall till reservationen. Om jag blir återvald i september, så återkommer jag med frågan till nästa riksdag, annars inte.

Herr Tamm: Herr talman! Herr Lindhagens kända varma intresse för hithörande frågor har ju även denna gång förelätt honom att gå kanske litet — och inte så litet heller — utom ramen för den föreliggande motionen. Herr Lindhagen har ju huvudsakligen, efter vad jag kan förstå, både i sin reservation och i sitt yttrande här polemiserat emot den ställning, som riksdagen intagit vid dessa frågor, arrendelagstiftningens och jordlagstiftningens, slutliga avgörande behandling. Det är naturligtvis knappast någon anledning att nu från min sida ingå på något bemötande i det fallet, då den saken ju strängt taget inte hör samman med den fråga, som vi här ha att behandla. Jag skulle dock bara vilja säga herr Lindhagen, att det inte förhåller sig riktigt så, som han påstår, att storleken av den skog, som tilldelas dessa friköpta jordbruk, är beroende endast på jordarealen, utan skogen är tillmätt med hänsyn till att den skall fylla husbehovet vid dessa avstyckade jordbruk och i detta husbehov ingår ju också virke till byggnader, hägnader och dylikt. Herr Lindhagen har särskilt berört frågan om odlingsmark, men jag tror, att när det gäller Norrland det i regel finns odlingsmark att tillgå på dessa avstyckade områden. Och vad beträffar herr Lindhagens tal om stödsbogen, är det naturligtvis en rent ekonomisk fråga, om man vill tillägga stödskog till en sådan jordbrukslägenhet.

Motionären utgår i detta fall ifrån, att lagen skulle kringgås på så sätt, att jordägarna skulle låta stycka upp den för avsalu beräknade åkerjorden i småtomter för egnahemsändamål för att till dessa inte någon skog sedan skulle behöva läggas. Jag vill då säga, att det är ju självfallet, att en sådan styckning endast i ytterst sällsynta fall kan förekomma. Lagutskottet har också visat motionären den hänsynen, att man tagit närmare reda på det fall, som här avses, och kommit till klarhet om att här föreligger en fullkomlig missuppfattning från motionärens sida och att det alltså i detta fall inte kan göras någon som helst befogad anmärkning mot styckningsförfarandet.

Emellertid ligger det under både motionärens och herr Lindhagens uttalanden inte bara i dag utan flera gånger förut ett visst misstroende mot det sätt, på vilket hela lantmäterikåren fullgör sitt uppdrag att i praktiken omsätta de gällande lagbestämmelserna. Ännu har jag inte hört, att det någon gång kunnat påvisas, att dessa anmärkningar varit befogade. Däremot har man varje gång hittills kunnat påvisa, att de anmärkningar, som framställts, varit obefogade. Och jag tror, att man lugnt kan påstå, att ända upp från lantmäteristyrelsens chef och ned till varje extra lantmätare just den här lagen, som är rätt så kinkig och delikat, har handhåfts på ett synnerligen tillfreds-

*Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.*

(Forts.)

Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.

(Forts.)

ställande sätt i — om jag så får uttrycka mig — både anda och sanning. Jag tror därför, att man borde upphöra med dessa ständiga angrepp och detta misstroende mot ifrågavarande kår.

Nu föreslås i motionen dessutom, att man skall söka hindra detta kringgående av lagen på visst angivet sätt. Emellertid har lantmäteristyrelsen såsom av utskottsbetänkandet framgår påvisat, att det förslag, som man här egentligen syftar till och som går ut på att man rent av skulle vara tvungen att sälja den jordbit, som man vill frånstycka, innan man erhåller rätt till avstyckning, ju är så praktiskt oframkomligt och olämpligt, att jag inte behöver något vidare uppehålla mig vid den saken. Utskottet har ju också, såsom förut nämnts, vid undersökning av detta bestämda fall vunnit klarhet uti att anmärkningen varit obefogad. Utskottet har även kommit till den uppfattningen, att förrättningar av ifrågavarande art i det stora hela skötas på ett fullt tillfredsställande sätt, och utskottet har därför stannat vid ett rent avslagsyrkande. Herr Lindhagen har ju i viss mån kommit fram med ett helt annat yrkande, som ligger helt och hållet utom ramen för den fråga, som beröres i motionen. Jag vill därför för min del även yrka avslag på herr Lindhagens reservation och instämma i utskottets avstyrkande av motionen.

Till sist vill jag endast säga, att det är rätt märkvärdigt, att när man fått en lag och det på något sätt under dennas första tillvaro gnisslar — det kan ju knappast undvikas vid tillämpningen av en ny lagstiftning —, man genast skall ropa på ny lagstiftning. Det är väl i alla fall att gå litet för långt, och jag tror, att det vore lyckligare, om man läte — i regel åtminstone — sådana små brister, som här finnas, så att säga få värka ut i stället för att ideligen, ideligen bara ropa på att man skall komma med nya lagar.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Forssell: Herr talman! Jag vill försöka att i någon mån lugna herr Lindhagens oro för Tekniska högskolans brist på förmåga att lägga social-etiska synpunkter på jordbruksproblemet i sammanhang med utbildningen av lantmätarna. Det är inte riktigt så, som herr Lindhagen påstår, att Tekniska högskolan skulle vara någon exklusiv anstalt för maskinkultur. Där utvecklas synpunkter på livets olika, allmänna sidor, på de sociala spörsmålen och på övriga frågor, som hänga tillsammans med denna av herr Lindhagen så föraktade maskinkultur, vilken vi dock till sist alla leva på.

Vad så beträffar utbildningen av lantmätarna, vill jag begagna mig av herr Lindhagens eget sätt att behandla liknande frågor, då han alltid talar med sådant förakt om institutionerna och framhåller, att de kunna dock inte göra någonting; det är *människorna*, som göra allt. Så är det också med undervisningen. Det är inte Tekniska högskolan, som står och föreläser, det är inte ens lärarrådet, som föreläser, utan det är en enskild lärare. Vare sig nu denne lärare är engagerad vid Tekniska högskolan eller vid en fristående lantmäteriskola, torde hans undervisning bli precis likadan, om personen är densamma. Och med den utveckling, som skett, ligga förhållandena så, att det torde bli i huvudsak bara den förändringen, att den av lantmäteristyrelsen önskade undervisningen inflyttas organisatoriskt i Tekniska högskolans ram. Men på båda sidorna, både inom lantmäteristyrelsen och tekniska högskolan, är man fullt på det klara med att personvalet och även i huvudsak ämnesvalet skall vara detsamma vid undervisning på det ena som på det andra hållet. Herr Lindhagens farhågor äro därför fullkomligt obefogade.

För övrigt torde det vara bättre, att denna debatt tages upp om en kort tid, när statsutskottet kommer med sitt utlåtande över Kungl. Maj:ts proposition om ordnande av lantmäteriuundervisningen.

Herr Lindhagen: Herr talman! Industrien har nu talat, och tekniken har talat, och alla äro vi i god tro och utgå från våra egna utgångspunkter, så att det är ingenting alls att anmärka mot den saken. Herr Tamm tyckte emellertid, att det var märkvärdigt, att jag framställde erinringar mot sådana saker. Jag tycker inte alls, att det är märkvärdigt. Jag förstår inte, att herr Tamm aldrig kan komma med annat än att vi skola tro på auktoriteter, att allting naturligtvis skall bli bra, att man inte skall göra invändningar o. s. v. Herr Tamm vet väl, att när det gäller egendom, i all synnerhet äganderätt till jorden, varifrån all egendom härrör, har det alltid uppstått strid och intressekonflikter. Det är inte värt, att vi säga, att här går allting bra av sig självt, bara myndigheterna få hand om det, och vi få en lag, vilken som helst. Det är inte så, herr Tamm, det är alldeles tvärtom. Här försiggår på djupen, i det okända, den stora utvecklingen vid sidan om lagarna, över lagarna och under lagarna, och där är det intressena, som kämpa. Där är det de intressen, som äro starkast, nämligen för närvarande de industriella, som råda. De råda över jordbruket, vilket inte följt med i denna utveckling och som har för svaga skuldror. Och ändå är det vår modernäring, som kommer att bestå och på vilken vi skola leva i alla tider, även där den nutida industrialismens fyrverkeri har börjat slockna — och det ser nästan ut, som om denna början nu är för handen.

Jag hyser inte alls, herr Forssell, något förakt för maskinkulturen. Jag bävar för maskinernas effektivitet, såsom vi nu se den i världen, men vi kunna väl i alla fall bekväma oss till att erkänna, att det måste vara någon måtta även med maskinkulturen och att intressenas harmoni, jämlikheten i makt och inflytande, uppbygget av statsmakterna, är det enda, som man i själva verket bör sträva till.

Här föreligger i alla fall, för att nu tala om lagarna, den skillnaden, att man inte här, såsom i den gamla lagstiftningen, har infört påbud att det alltid *skall* läggas avsevärd odlingsmark till de mindre jordbruket, när så kan ske. Då säger Tamm, att så sker väl i alla fall. Hur kan Tamm försöka sätta i oss sådana överkligheter? Det blir helt enkelt så, att de mäktiga intressena bestämman, och då går man fram snävt efter lagarnas formella innehåll eller tänjer på dem för att tillgodose sig. Det ena intresset driver sin önskan igenom och det andra sin, och när småbrukarna ligga under i denna kamp, är det klart, att man har anledning hysa de största farhågor för att de skola bli åsidosatta. Detta har aldrig bevisats, säger Tamm. Ja, men hela denna strid i jordfrågan sedan tidens begynnelse visar ju, att det oupphörligen står kamp om jorden såsom källan till uppehälle likaväl som till makt, överflöd och rikedom.

Jag kan nu också komma med bevis i denna detalj av jordfrågan. I en motion exempelvis av mig i fjol, där denna fråga i viss mån togs upp, åberopade jag, att en person i Västerbotten tillskriver mig år 1930 och sagt: Borgmästaren skulle bara se, hur de burit sig åt i en av lappmarkens bästa byar, Lillögda nr 3, hur lantmäteriet där blivit efter det ägande bolagets önskemål och strypt de gamla åkerbruket genom att ge dem för små tilldelningar. Jag skaffade mig en del handlingar och gjorde ett utdrag, åberopat i bilagan till mitt yttrande till utskottets nu föreslagna utlåtande, som tycktes visa, att förhållandena i detta fall voro oeffterättliga. Jag fick emellertid vid mitt besök nyligen i lantmäteristyrelsen veta, att nämnda ärende varit remitterat till styrelsen från utskottet och sedan med yttrande skickats tillbaka till riksdagen. Däröfver har jag emellertid inte fått någon kännedom. Byråchefen berättade, att undersökningen visat, att lantmäteriet vid styckningen av Lillögda nr 3 tyvärr hållit sig i underkant, minst sagt. Detta är ju en upptäckt av lantmäteristyrelsen allenast på min sagesmans angivelse. Styrelsen kan inte vara

*Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.*

(Forts.)

Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.

(Forts.)

allestädes närvarande och lantmäteriets stickprov över vad som försiggår i det tysta i landets skilda delar ute på terrängen kan väl ej vara så omfattande och kanske icke heller alltid så noggranna. Obehörigt och verklighetsfrämmande är synes mig i varje fall talet, att allting skötes givetvis fullt tillfredsställande på guds och myndigheternas försyn.

Eftersom ändå det här förslaget faller, herr talman, så skall jag hjälpa talmannen att vägra proposition på mitt yrkande. På det sättet kan det åtminstone väcka ett visst uppeende, och det är det enda, jag kan åstadkomma vid detta tillfälle. Herr Tamm sade nämligen, att jag gått utöver herr Johanssons i Edsbyn yrkande. Motionen säger i sitt yrkande, att det för de små jordägarna blir för litet skog. Det har visat sig, att i det fall, som han anført, har det visserligen inte alls förhållit sig så, som han sagt, men vad som har skett visar just, att det har blivit för litet skog, och detta enligt lagen och i överensstämmelse med lantmäteristyrelsens bestämmelser. Dessa äro klara och innebära, att skog skall tilläggas efter storleken av den nuvarande odlingen. Det går alltså inte till så, att det, som vi förr tänkte oss, lägges till ny odlingsmark och sedan tillskiftas skog, som svarar emot dessa framtida utvecklingsmöjligheter. På grund härav har nu motionären yrkat, att detta skulle utredas och att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till ändring eller tillägg i 3 kap. 19 § av förevarande lag, som skyddar hemmanslott med inägojord att vid avstyckning bliva tilldelad mindre skogsmark än vad lagen avser. Min reservation, herr talman, går något längre, om man vill vara formell — eller saklig, ty man kan även kalla det så. Men herr talmannen är ju en vidhärtad medmänniska och kommer således troligen inte att fästa sig vid en sådan bagatell.

Jag yrkar fortfarande med en viss, men på samma gång oviss förhoppning proposition på bifall till min reservation.

Herr Tjällgren: Herr talman, eftersom mitt namn finnes omnämnt i det föreliggande utskottsutlåtandet, har jag ansett mig böra begära ordet för att rätta ett tryckfel i detsamma. Det står nämligen på sid. 12 i utlåtandet, d. v. s. i den reservation, herr Lindhagen avlätit mot utskottets beslut: »Riksdagsman Tjällgren i första kammaren från Ångermanland har inom riksdagen både i kammaren och i lagutskottet omnämnt, att ett jordbruk, som avstyckats från ett jordbrukshemman i hans hemort, låg på minst en halv mils avstånd från inägorna och bestod till en del av ett berg med ringa växtlighet och den andra delen av en myr.» Ja, det är mycket riktigt, att jag anført det där exemplet såväl här i kammaren som i andra lagutskottet på den tid jag tillhörde det utskottet, men jag vill rätta uppgiften och säga, att det skall ej vara en *halv* mil utan *en* mil. Jag har ansett mig i sanningens intresse böra omnämna detta.

Jag skall inte uppehålla mig vid själva saken, men jag vill dock, när herr Tamm finner det besynnerligt att ändra en lag så snart efter dess tillkomst, säga, att motionären inte torde ha åsyftat en ändring av lagen, utan såvitt utskottet återgivit yrkandet rätt, hemställer han »att riksdagen må besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte ha sin uppmärksamhet fäst på försök, som göras att kringgå bestämmelserna i lag om delning av jord å landet av den 18 juni 1926», och sedan eventuellt »låta utreda och för riksdagen framlägga förslag till ändring eller tillägg i nyssnämnda lag». Motionären, herr Johansson i Edsbyn, har inte direkt velat yrka lagändring utan har endast velat, att den nu gällande lagen skall efterlevas, och det anser jag vara riktigt, ty hur än herr Tamm resonerar, så förekommer det fall vid avstyckning av fastighet, då man tilldelar skogsmark, som är både olämplig och otillräcklig och som ligger på sådant avstånd från inägojorden, att det blir

svårt för brukaren av den avstyckade jorden att kunna få den nytta, som avses med densamma. Jag har ansett mig böra säga detta.

Då i detta sammanhang frågan om lantmäteriuundervisningens förläggande till Tekniska högskolan bragts på tal, vill jag därom säga, att jag icke hyser några betänkligheter mot nämnda reform. Så mycket mindre som jag på sin tid i vederbörande utskott varit med om att tillstyrka densamma.

*Ang.
tilldelningen
av skogsmark
vid avstyck-
ning av jord-
brukslotter.
(Forts.)*

Herr Lindhagen: Jag vill med anledning av Tjällgrens exempel säga, att det förekommer på åtskilliga ställen, att den där husbehovsskogen lägges på ända till fyra mils avstånd. Det kan möjligen bero på, att skiftena äro lagda på så stora avstånd, att när ett jordbruk skall tilldelas viss skog så lägges den så långt bort.

Även om den kan förläggas på närmare håll, så är det ej sagt, att så sker i det spel om intressen, som äger rum. Jag har tidigare försökt fästa uppmärksamheten på, att det här i alla fall föreligger ett missförhållande, skogen blir utan all nytta. Men det är ingen mer i den nuvarande riksdagen eller i administrationen, som uppröres av ett sådant vanstyre, utan även här får man stå i det närmaste ensam. Det beror kanske på, att den klientel, som vid sekelskiftet befolkade andra kammaren, ej längre finnes till inom riksförsamlingen, det folk nämligen, som bär den sko, som här klämmer. Och det är så i det politiska livet, att när detta folk inte är representerat, så att man blir rädd för de där skorna, som klämma, så blir det ingen ändring i klämningen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den hemställan, som gjorts i det av herr Lindhagen vid utlåtandet avgivna särskilda yttrandet; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag nr 441, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, angående viss komplettering av föreskrifterna om märkning av utländska köttvaror.

Herr förste vice talmannen: Jag ber att få hemställa, herr talman, att första kammaren, som förut i dag vid behandling av sitt andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 16 godkänt den vid utlåtandet fogade reservationen, vilkens hemställan överensstämmer med andra kammarens beslut, måtte finna den genom det nu upplästa protokollsutdraget skedda delgivningen av andra kammarens beslut ej föranleda vidare yttrande.

Denna hemställan bifölls.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 22, i anledning av väckt motion om rätt för medborgare i de andra skandinaviska länderna att söka och erhålla vetenskapliga befattningar vid våra högskolor i samma ordning som svenska medborgare;

statsutskottets memorial och utlåtande:

nr 81, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor;

Första kammarens protokoll 1932. Nr 31.

nr 82, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om ändrade bestämmelser beträffande fortsättningsskolans organisation m. m.; och

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till lindrande av arbetslösheten inom stenindustrien m. m. jämte fyra i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning av väckta motioner angående reglering av pensionsförhållandena för vissa icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst;

nr 37, i anledning av väckt motion om upphävande av 6 § b) i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 5 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken; och

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 63 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;

första lagutskottets utlåtande nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av brandstadgan den 15 juni 1923;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 63, i anledning av väckta motioner om viss gottgörelse åt häradsdomaren F. Svensson i Ryrane och förre landstingsmannen C. M. Paulsson i Stenstorp;

nr 64, i anledning av motioner om viss ändring av bestämmelserna rörande försäljning av torvströ och torvmull;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i grunderna för försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 202 angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar m. m., punkt 7;

nr 67, i anledning av väckta motioner angående upphandling av lantbruksprodukter för statens och kommunernas räkning direkt från producenterna; samt

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar av bestämmelserna rörande jordbrukets kreditkassor, m. m.; ävensom

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion om anlitande av den offentliga arbetsförmedlingen för anställning av rekryter vid truppförbanden.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.18 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 3 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 4.30 e. m.

Justerades protokollen för den 27 och den 29 nästlidne april.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maldrycker, m. m.;

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löneklassplacering i vissa fall för befattningshavare i statens tjänst;

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg m. m.; samt

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 180, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om häradsnämnds tjänstgöring.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtande nr 22 och statsutskottets memorial nr 81.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets memorial nr 82, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om ändrade bestämmelser beträffande fortsättningsskolans organisation m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 83, bankoutskottets utlåtanden nr 36—39, första lagutskottets utlåtanden nr 38, jordbruksutskottets utlåtanden nr 63—68 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 15.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 34, i anledning av väckta motioner om tull å potatis; samt

nr 39, i anledning av väckta motioner angående åtgärder till begränsning av införseln till riket av trävaror och ved;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 40, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 41, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; samt

nr 42, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

jordbruksutskottets memorial nr 69, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckta motioner om vissa lättnader med avseende å gällande villkor för lån från täckdikningslånefonden; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 19, i anledning av väckta motioner, I: 62 och II: 99, angående ett bättre ordnande av utbildningsmöjligheterna för husligt arbete.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.38 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.